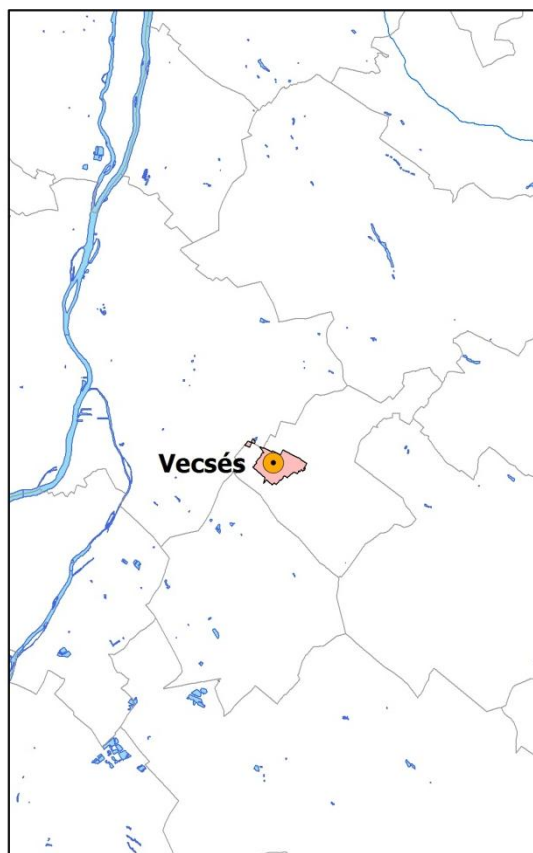

**Vecsés város
klímavédelmi
stratégiai
koncepciójának
megalapozása**

- VÉGTELJESÍTÉS –

Megbízói egyeztetés figyelembe vételével elkészített változat

Készült a
Vecsés Városközpont-fejlesztő Projekt Nonprofit Kft.
megbízásából,
a
MEGÉRTI Kft. gondozásában

2015. szeptember 10.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	4
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	5
1. STRATÉGIAI KITEKINTÉS.....	8
1.1. Kapcsolódás a nemzetközi éghajlatvédelmi törekvésekhez és a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához (NÉS).....	8
1.1.1. EU-s szakpolitikai háttér.....	8
1.1.2. Hazai szakpolitikai háttér.....	11
1.2 Vecsés város kapcsolódó stratégiái, programjai.....	14
2. KLÍMAVÉDELMI HELYZETKÉP.....	18
2.1. A település klímavédelmi állapota és sérülékenysége országos összevetésben.....	18
2.2 Társadalmi helyzetkép.....	22
2.3. Természeti és táji környezet, környezet- és katasztrófavédelem.....	24
2.4. Településszerkezet és épített környezet, zöldfelületgazdálkodás.....	27
2.5. Gazdasági ágak és szolgáltatások klímavédelmi helyzetképe.....	28
2.5.1. Társadalmi szolgáltatások, humán infrastruktúra.....	28
2.5.2. Közszolgáltatások és infrastruktúra helyzete.....	31
2.5.3. Közlekedés.....	32
2.5.4. Mezőgazdaság.....	33
2.5.5. Ipar, logisztika.....	34
2.5.6. Turizmus.....	35
3. KLÍMAKÖZPONTÚ TEMATIKUS SWOT ÉRTÉKELÉS.....	36
3.1. Természeti, táji és épített környezet, környezet- és katasztrófa védelem.....	36
3.2. Társadalom és emberi egészség.....	36
3.3. Gazdaság.....	37
3.4. Közszolgáltatások.....	37
3.5. Közlekedés.....	38
4. KLÍMAVÉDELMI PROBLÉMATÉRKÉP.....	39
5. VECSÉS VÁROS KLÍMAVÉDELMI JÖVŐKÉPE.....	43

6. VECSÉS VÁROS KLÍMAVÉDELMI CÉLRENDSZERE	44
7. JAVASLAT A VECSÉSI KLÍMAPROGRAM LEHETSÉGES ESZKÖZEIRE, FORRÁSAIRA, ÉS A KLÍMAVÉDELMI CSELEKVÉSI TERV KIDOLGOZÁSÁNAK FELTÉTELRENDSZERÉRE	49
7.1. A helyi klímastratégiák és programok megalkotásához szükséges pénzügyi és egyéb ösztönzők áttekintése	49
7.2. Javaslat a helyi klímavédelmi program keretében a cselekvési terv kidolgozásának feltételrendszerére.....	50
8. JAVASLAT A HELYI KLÍMAPROGRAM MONITOROZÁSÁRA, FELÜLVIZSGÁLATÁRA.....	52
8.1. A helyi klímavédelmi monitoring és értékelési rendszer céljai és feladatai.....	53
8.2. A helyi klímavédelmi monitoring és értékelési rendszer működésének feltételeit biztosító intézményrendszeri és eszközrendszeri keretek meghatározása	53
8.3. A helyi klímavédelmi monitoring és értékelési rendszer jelentéskészítési, formai és ütemezési kritériumainak fontossága.....	54
FELHASZNÁLT IRODALOM	56

BEVEZETÉS

Vecsés Város Önkormányzata a Környezet Energia Operatív Program KEOP-1.1.1/C/13-2013-0024 jelű pályázat keretében „Vecsési hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése” című projektet (továbbiakban: a Projekt) valósítja meg 2015. évben.

A Támogatási Szerződést az Önkormányzat és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (mint Közreműködő Szervezet) 2015. március 11-én kötötte meg, amelynek horizontális indikátorai között vállalta, hogy a projekt befejezéséig rendelkezni fog helyi fenntarthatósági tervvel vagy programmal, vagy klímastratégiai dokumentummal.

Vecsés Város Önkormányzata megbízásából a Vecsés Városközpont-fejlesztő Projekt Nonprofit Kft. beszerzési eljárás keretében kiválasztotta a MEGÉRTI Kft-t, hogy készítse el Vecsés Város Klímastratégiajának Koncepcióját.

Vecsés Városközpont-fejlesztő Projekt Nonprofit Kft. és a MEGÉRTI Kft. között létrejött megbízási szerződés értelmében, valamint a szóbeli megállapodásoknak megfelelően, a feladatellátás két szakaszból áll. 2015. augusztus 7-ig a MEGÉRTI Kft. elkészíti a klímastratégia főbb tartalmi részfejezeteit, amelyet véleményezésre megküld a Vecsés Városközpont-fejlesztő Projekt Nonprofit Kft-nek. Ezek után 2015. szeptember 10-ig elkészül a teljes stratégiai dokumentum.

Jelen tanulmány, a végső szakmai teljesítés keretében a következő főbb tartalmi részeket foglalja magában:

- A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához (NÉS) és a nemzetközi éghajlatvédelmi törekvésekhez (különös tekintettel az Európai Unióra) való kapcsolódási pontok bemutatása
- Klímaközpontú helyzetelemzés
- Klímaközpontú SWOT elemzés és kiértékelés
- Vecsés város klímakoncepciójának problématerképe
- Vecsés város klímakoncepciójának jövőképe
- A klímakoncepció stratégiai célrendszere
- Javaslat a klímaprogram lehetséges eszközeire, forrásaira, a klímavédelmi cselekvési terv kidolgozásainak feltételrendszerére
- Javaslat a jövőbeni helyi klímastratégia/program monitorozására, felülvizsgálatára
- Vezetői összefoglaló

A tanulmány a Vecsés Városközpont-fejlesztő Projekt Nonprofit Kft.-től kapott önkormányzati stratégiai dokumentumok felhasználásával, valamint a Kft. és az önkormányzat illetékes munkatársaival történt interjúk és ezek kiértékelése alapján készült, a hazai klímapolitikai háttérintézmény, a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet Nemzeti Alkalmazkodási Központja (MFGI NAK) által kidolgozott ún. Települési Alkalmazkodási Barométer (TAB kérdőív) vecsési eredményeinek feldolgozásával.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Vecsés város Klímavédelmi Stratégiai Koncepciójának megalapozását a települési önkormányzat által a Környezet Energia Operatív Programban meghirdetett KEOP-1.1.1/C/13-2013-0024 jelű pályázat keretében elnyert „Vecsési hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése” című **projektben meghatározott horizontális vállalások indukálták**. A 2015. évben megvalósuló KEOP projekt Támogatási Szerződésének horizontális indikátorai között vállalta az önkormányzat, hogy a projekt befejezéséig rendelkezni fog „Fenntarthatósági tervvel vagy programmal”.

A megbízás olyan komplex tervezési feladat ellátásáról szól, amely teljesíti a fenti feltételeket, ugyanakkor, felkészülve az új 2014-2020-as uniós fejlesztési időszak pályázati feladataira, biztosítja Vecsés város számára a klímavédelmi tervezés megindítását.

Kettős cél vezérelte Vecsés város Klímavédelmi Stratégiai Koncepciójának elkészítését.

Egyrészt a **város meg kíván felelni, a Klímabarát Települések Szövetsége tagtelepüléseként, a szövetség által támasztott szakpolitikai elvárásoknak.**

Másrészt a **város fel kíván készülni** a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) keretében, várhatóan 2015 év végén, illetve 2016 év elején **meghirdetésre kerülő pályázatra, amely a települési klímastratégiák kidolgozására irányul majd, a helyi érdekeltek bevonásával, szemléletformálással ötvözve.**

Mivel a *Kormány 1318/2015. (V. 21.) Korm. határozata a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program 2015. évre szóló éves fejlesztési keretének megállapításáról* tartalmazza a települési önkormányzatok számára kiírandó pályázati konstrukciók között e klímavédelmi stratégiai feladatokat, a **hazai települési önkormányzatok eddig nem tapasztalt segítséget kaphatnak helyi klímavédelmi stratégiájuk, programjuk kidolgozásához, és a kapcsolódó egyeztetési szemléletformálási tevékenységek támogatására.** A tervek szerint – többek közt – forrást kaphatnak a klímavédelmi szemléletformálási akciók keretében a helyi lakosságot elérő helyi rendezvények megszervezésére és lebonyolítására, valamint az óvodás és általános iskolás korosztály klímaváltozással és energiatakarékosággal kapcsolatos ismereteket is integráló környezeti nevelésének előmozdítására.

A tervezett pályázaton alapfeltétel, hogy olyan települések pályázzanak, amelyek még nem rendelkeznek helyi klímastratégiával, vagy programmal, jelen dokumentum ezért is viseli a stratégiai koncepció nevet, és irányozza elő a vecsési helyi klímastratégia/program elkészítését, amelyben majd részletes intézkedések, prioritizált, ütemezett feladatok, és a feladatokhoz hozzárendelt források is szerepelnek.

A Vecsés város Klímavédelmi Stratégiai Koncepciójának Megalapozó Tanulmánya tartalmazza a város klímavédelmi helyzetértékelését, klímaközpontú SWOT elemzést, klímavédelmi problématerképet, jövőképet és célrendszert. Ezen kívül javaslatok kerültek megfogalmazásra a jövőben elkészítendő klímastratégia/program lehetséges eszközeire, forrásaira, a klímavédelmi cselekvési terv kidolgozásainak feltételrendszerére, és a stratégiai felülvizsgálati folyamatot támogató monitoring, és értékelési feladatokra.

A Koncepcióban a nemzetközi éghajlatvédelmi törekvésekhez és a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához (NÉS) kapcsolódás is bemutatásra kerül, csakúgy, mint a helyi stratégiák koherencia-vizsgálata, azaz a városi szakpolitikai dokumentumokkal való összhang értékelése.

A város klímapolitikai helyzetképe kettős. Egyrészt számos adottság (kertvárosias jelleg, fejlett infrastruktúra, megfelelő egészségügyi, szociális hálózat, a települési komfort magas szintje, az önkormányzat szakpolitikai elkötelezettsége és aktív fejlesztéspolitikai szerepvállalása) elősegíti a klímaváltozás negatív hatásaihoz történő helyi alkalmazkodást. Másrészt számos tényező hátráltathatja, megnehezítheti, vagy veszélyeztetheti – például egy esetleges szélsőséges időjárási helyzet, vagy tartós hóhullám, aszály vagy elöntés esetén – a város lakóinak életét, gazdálkodó szerveinek és intézményeinek működését.

A klímavédelmi helyzetkép kialakítását nagyban segítette a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet Nemzeti Alkalmazkodási Központja (MFGI NAK) által kidolgozott ún. Települési Alkalmazkodási Barométer (TAB kérdőív) kitöltése, valamint a város szakpolitikai stratégiáiban és programjaiban található érdemi és releváns információk összevetése. Ez a tervezést megalapozó módszertani segítség, valamint egy átfogó klímastratégiai metodika a hamarosan kiírásra kerülő KEHOP pályázat során is rendelkezésre fog állni, hisz a települési önkormányzatok pályázatait megelőzi egy, a Klímabarát Települések Szövetsége és a megyei önkormányzatok klímastratégiai kapacitásépítésére és tervezési dokumentumainak elkészítésére vonatkozó kiemelt projekt kiírása.

A koncepcióban az öt fő tényezőcsoportban (Természeti, táji és épített környezet, környezet- és katasztrófa védelem; Társadalom és emberi egészség; Gazdaság; Közszolgáltatások; Közlekedés) elkészített tematikus SWOT elemzés és a problématerkép meghatározásával megtörtént a város klímavédelmi jövőképének és célrendszerének kialakítása.

A többfázisú klímavédelmi jövőkép meghatározása orientálhatja a későbbi tervezési fázisban kialakítandó klímavédelmi intézkedések prioritizálását, a fejlesztési ciklusokhoz igazadó, ugyanakkor azokon átívelő célkitűzések meghatározását és teljesítését

A rövid távú klímavédelmi jövőkép – Megújuló és energikus Vecsés, az európai uniós fejlesztési időszakhoz igazodva 2020-ig értelmezhető és elsősorban pályázati forrásokból finanszírozható klímabarát közlekedési infrastruktúra-fejlesztést (kerékpárút-hálózat), az önkormányzati közintézmények energetikai felújítását, a megújuló energiák hasznosításának növelését, önkormányzati klímavédelmi alap létrehozását és a szemléletformálási akciók szervezését irányozza elő.

A középtávú klímavédelmi jövőkép – Kizöldülő Vecsés, hazai stratégiai szakpolitikai dokumentumokhoz illeszkedve, 2030-ig elsősorban az aktív városi zöldfelület-gazdálkodást és erdősítést, a komplex épületenergetikai felújítási és megújuló energetikai programok folytatását, a helyi termékek civil szervezetek támogatását és klímavédelmi információs rendszer kiépítését szorgalmazza.

A hosszú távú klímavédelmi jövőkép – Vecsés a fővárosi agglomeráció klímavédelmi mintavárosa 2050-ig jelöli ki a városi klímastratégiai irányokat, így a település adottságait és erőforrásait helyben, a helyi közösség javára hasznosító alacsony kibocsátású helyi gazdasági környezet kialakítást, az elektrifikált közlekedés térnyerését, a magas arányú energetikai épület-

felújítást, és megújuló energia-hasznosítást, a szolgáltató szektor zöldítését, a klímavédjeggyel ellátott magas hozzáadott értékű áruk termelését és feldolgozását.

Vecsés város tervezett klímavédelmi célrendszere nyolc tematikus területre határoz meg átfogó, valamint megelőzési, alkalmazkodási és szemléletformálási célokat. A klímapolitika ezen átfogó célokon belüli hármas célrendszeri tagolódása a hazai és nemzetközi haladó éghajlatvédelmi szakpolitikai dokumentumok célrendszerét követi.

A megelőzési célok aktív beavatkozásokat, sokszor beruházások formájában megvalósuló fejlesztéseket indukálhatnak, amelyek segítenek az üvegházhatású gázkibocsátás csökkentésében.

Az alkalmazkodási célok csokorba gyűjtik azokat a fejlesztési elképzeléseket, amelyek segítségével, a már kialakult hatásokhoz, vagy a várhatóan gyakoribbá és szélsőségesebbé váló városi időjárási helyzetekhez és ezek következményeihez alkalmazkodni lehet. Ezek is lehetnek fejlesztési beavatkozásokra (pl. infrastruktúrák klímabiztossá tétele), de települési és településközi együttműködésekre, illetve informatikai és kutatási-fejlesztési tevékenységekre vonatkoznak egyaránt.

A városi klímatudatosságot, civil, önkormányzati, és egyéb intézményi szemléletformálási tevékenységeket fogják egy csokorba a szemléletformálási célok. Az információs kampányok, rendezvények, a lakosság különböző célcsoportjait elérő képzések, figyelemfelkeltő akciók, valamint klímatudatosságot erősítő közösségi programok elősegíthetik Vecsés város klímabarát településsé válását.

A jövőbeni éghajlatvédelmi tervezés elősegítése, valamint a forrásszerzés és tervezés optimális összhangjának megteremtése érdekében **külön fejezet foglalkozik a települési klímavédelmi tevékenységeket elősegítő önkormányzati és állami ösztönzők bemutatásával.** Ebből a „klímapolitikai ötlettárból” a részletes klímavédelmi program és cselekvési terv elkészítésekor és végrehajtásakor kell majd kiválasztani azokat, amelyek a leginkább alkalmazhatók Vecsés város esetében.

Külön figyelmet érdemel a klímastratégiai tervezést támogató alábbi pályázati lehetőség:

Annak érdekében, **hogy Vecsés városa pályázhasson a KEHOP 1-es prioritása keretében (Klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás) várhatóan 2016. februárjában meghirdetendő kiírásra, célszerű jelen stratégiai dokumentumot koncepcionális formájában – megalapozó tanulmányként – elfogadni, hogy Vecsés város véletlenül se essen el a pályázati lehetőségtől és forrásoktól.** A Klímabarát Települések Szövetsége tagjaként Vecsés város jó eséllyel pályázhat a klímastratégiai tervezési és szemléletformálási források elnyerésére, amelyek segítségével nagy lépést tehet a koncepcióban megfogalmazott célok konkrét cselekvési programmá alakításában.

A stratégiai koncepció megalapozó tanulmányának záró fejezete a helyi klímavédelmi stratégiai monitoring és értékelő rendszer kialakítására tesz javaslatot, azonosítva egy ilyen rendszer települési céljait, feladatait, lehetséges finanszírozási forrásait és kialakításának lépéseit.

1. STRATÉGIAI KITEKINTÉS

1.1. *Kapcsolódás a nemzetközi éghajlatvédelmi törekvésekhez és a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiához (NÉS)*

1.1.1. EU-s szakpolitikai háttér^{1,2}

Az éghajlatváltozás problémakörének sajátossága, hogy mind a kiváltó okok (azaz az üvegházhatású gázok kibocsátása), mind a valószínűsíthető hatások (változás a klimatikus viszonyokban, természeti, társadalmi-gazdasági következmények) átlépik az országhatárokat. Az 1990-es években az összehangolt nemzetközi klímapolitikai fellépés érdekében egy keretegyezményt és egy konkrétabb intézkedéseket meghatározó jegyzőkönyvet fogadtak el. Az 1992-ben megkötött **ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény**, valamint az azt kiegészítő 1997-ben kidolgozott és 2005-ben érvénybe lépett **Kiotói Jegyzőkönyv** jelentősége elsősorban abban nyilvánul meg, hogy – a gyarapodó tudományos eredményekre támaszkodva – már a legmagasabb politikai szinten is részben elismerést nyert e globális környezetveszélyeztető folyamat jelentősége és annak kezelésére a nemzetközileg koordinált lépések megtételének szükségessége.

A Keretegyezmény, a Jegyzőkönyv valamint a Részres Felek konferenciáinak kapcsolódó határozatai kijelölték az együttműködés fő területeit. E nemzetközi szabályozási eszközök a három országcsoporthat – a fejlett, az átmeneti gazdaságú és a fejlődő országok – eltérő felelősségére figyelemmel mindenekelőtt rögzítették a tőlük elvárt **kezdeti kibocsátás-szabályozási intézkedéseket, célokat, bevezették az ezek végrehajtását elősegítő alapvető eszközöket**.

A Kiotói Jegyzőkönyv első kötelezettségvállalási időszakának végével (2012. évvel) lezárult a nemzetközi és EU-szintű klímapolitikai együttműködés egy korszaka. **Az eddigi erőfeszítések megalapozták a klímapolitikai együttműködést, de gyakorlatilag alig mérsékeltek a globális éghajlatváltozás növekvő kockázatát**. Eközben a világban a népesség, az erőforrás-felhasználás, a környezet-szennyezés és az életkörülményekben megmutatkozó különbségek gyors növekedése mellett nagyszabású hatalmi, gazdasági átrendeződés megy végbe.

2012 végén az EU 27 tagállama és néhány más ország jóváhagyta a Kiotói Jegyzőkönyv kibocsátás-csökkentési előírásának 2020-ig tartó meghosszabbítását és szigorítását, valamint számos más kiegészítést tartalmazó módosítását (ún. Dohai Módosítás), a ratifikációra azonban még nem került sor. Ugyanakkor az EU-tagállamok együttesen csak a korábban már feltétel nélkül vállalt 20%-os kibocsátás-csökkentés kötelezettségként való megerősítését vállalták. Az EU-tagállamokon kívüli további, kibocsátás-csökkentést vállaló országokat is számításba véve összességében mindezen országok (36 ország) **2020-ra mindössze 18%-kal mérséklék majd kibocsátásaikat az 1990. évi szinthez képest**.

A Kiotói Jegyzőkönyv 2020-ig való kiterjesztése ugyan fontos fejlemény, de nem valószínű, hogy önmagában lényegesen befolyásolná a kibocsátás-szabályozási teendőik rögzítéséből jelenleg

¹ A fejezet a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025, kitekintéssel 2050-re tervezetének II. és a IV.2.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

² A fejezet a Helyzetfeltáró tanulmány a települési és térségi klímastratégiák megvalósíthatósága témakörében, Kutatási jelentés 2014 1.1 fejezetének szövegére támaszkodik.

kimaradó országok álláspontját, és a 18%-os kibocsátás-csökkentés csak csekély mértékben járul hozzá a már veszélyes mértékűnek tekintett 2 °C-os mértékű földi átlagos középhőmérséklet növekedésből fakadó globális felmelegedés elkerüléséhez. További kihívást jelent, hogy **számos fejlődő ország részesedése a globális környezet-terhelésben gyorsan növekszik** (ugyanakkor az egy főre vetített légköri kibocsátásuk még mindig messze elmarad a legfejlettebb országokétól). A nemzetközi politikai és gazdasági verseny miatt azonban egyelőre nehéz előre látni az elkövetkezendő évek klímavédelmi tárgyalásainak sikereit vagy kudarcait. Ugyanakkor az IPCC 2014 elején megjelent 5. Jelentése (IPCC, 2014)³ viszont minden bizonnyal nagy lendületet ad majd a folyamatoknak. A jelentés megállapítja, hogy az 1950 óta a felmelegedés jelentős hányadéért az emberi tevékenység tehető felelőssé és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása tartós változásokat okoznak az éghajlati rendszer egyes elemeiben.

Az Európai Unióban az alkalmazkodással (adaptációval) kapcsolatos elképzelésekkel az utóbbi években kezdtek el hangsúlyosabban foglalkozni. A közösségi alkalmazkodási intézkedések általános koncepcióját egy **2007-ben elkészített „zöld könyv”** (COM, 2007a)⁴, majd egy **2009-ben kiadott „fehér könyv”** vázolta (COM, 2009)⁵. A fehér könyvben hangsúlyosan megjelenik, hogy az éghajlatváltozás várható hatásai a térben – és ágazati szempontból is – differenciáltan jelentkeznek, ami előre vetíti az alkalmazkodás érdekében tett helyi beavatkozások szükségességét. A dokumentum négy fő téma kapcsán azonosított 33 feladatot. A négy fő téma a tudásbázis erősítése, a klímaváltozás hatásainak az EU szakpolitikákban való figyelembevétele, az adaptáció finanszírozása, valamint a szélesebb nemzetközi adaptációs erőfeszítések támogatása. A kiadvány kitér az uniós szintű éghajlatváltozási stratégia kidolgozásának sarokköveit, javaslatot tesz annak tartalmi elemeire, és azonosítja a legfőbb beavatkozási területeket.

A fehér könyvet további részletes kutatások valamint a Climate-ADAPT⁶ platform létrehozása követte 2012 tavaszán. Ennek az „alkalmazkodási” EU-honlapnak a célja egy az alkalmazkodással kapcsolatos európai tudásbázis megteremtése, valamint az alkalmazkodással kapcsolatos információk megismertetése. Az alkalmazkodás céljával tett uniós lépésekkel összefüggő legfrissebb adatok tárhelye, ezenfelül az éghajlatpolitikát támogató számos hasznos eszközzel is szolgál. Segítségével a különféle tagállami-, települési- és helyi kezdeményezések, jó példák is széles körben ismertté tehetőek. A portál felhasználói az alábbi hasznos információkhoz és adatokhoz férhetnek hozzá:

- Várható éghajlatváltozás Európában
- Régiók, városok és ágazatok jelenlegi és jövőbeli sebezhetősége
- Uniós, nemzeti és nemzetközi alkalmazkodási stratégiák és intézkedések
- Alkalmazkodási esettanulmányok és az alkalmazkodás lehetőségei
- Az alkalmazkodás tervezését támogató eszközök

A folytatódó nemzetközi klímapolitikai tárgyalási folyamatok, valamint az éghajlatváltozásnak az európai térséget érintő hatásairól és a sérülékenységről szóló 2012-ben megjelent értékelés (EEA,

³ IPCC (2014) Climate Change 2014 - Fifth Assessment Report <https://www.ipcc.ch/report/ar5/>

⁴ COM, 2007a: Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz Európában – Az uniós fellépés lehetőségei. Zöld Könyv, COM(2007)354 végleges

⁵ COM, 2009a: Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás: egy európai fellépési keret felé. Fehér Könyv, COM(2009) 147

⁶ <http://climate-adapt.eea.europa.eu/>

2012)⁷ is hozzájárult az EU alkalmazkodási stratégia-tervezési folyamatának meggyorsításához. Az „Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás EU stratégiája” c. dokumentumot 2013 áprilisában fogadta el Bizottság (COM, 2013a)⁸. Ennek általános célkitűzése az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenállóképeség (reziliencia) erősítése EU-szerte, illetve a tagállamokban. A tagállami stratégia-alkotás elősegítésére a Bizottság útmutatót készített (COM, 2013b)⁹, s a tagállamok projektjeihez a közösségi költségvetésből is forrásokat fognak biztosítani (a LIFE pénzügyi alap és a nemzeti szektorális operatív programjaik keretében). **A stratégia szerint minden érintett ágazat szakpolitikai programjába integrálni kell az alkalmazkodás követelményeit**, és ehhez is szabályozási eszközök készültek vagy fognak készülni. A közösségi stratégia számos konkrét cselekvési területet határoz meg és feladatokat jelöl ki mindenekelőtt a Bizottság és tagállamok számára. Az adaptációs stratégia **nyolc akciópontot** azonosított, amelyeket a szakterület fejlesztésére kíván használni:

- a tagállamokat bátorítja adaptációs stratégiák létrehozására;
- a LIFE program keretében a 2013-2020-as időszakban támogatja az adaptációs kapacitásfejlesztést;
- az önkéntes városi adaptációs stratégiák fejlesztésének előmozdítása;
- a tudáshiányos területek azonosítása az adaptáción belül és a hiány felszámolása;
- a CLIMATE-ADAPT információs platform továbbfejlesztése;
- adaptáció integrálása a Közös Agrárpolitikába és Kohéziós Politikába;
- különböző infrastruktúrák klímaváltozásnak ellenállóbbá tételével kapcsolatos útmutatás fejlesztése;
- a klíma-biztos beruházások érdekében új biztosítási konstrukciók és más pénzügyi szolgáltatások előmozdítása.

A klímaváltozás hatásaihoz való helyi alkalmazkodás tárgyában az Európai Környezetvédelmi Ügynökség az „Urban adaptation to climate change in Europe”¹⁰ című jelentését 2012-ben tette közzé, amely számba vesz a települési, helyi alkalmazkodás kihívásait és lehetőségeit a nemzeti és európai alkalmazkodási politikák tükrében. Számba veszi azokat a tervezési kérdéseket és klímaváltozásból fakadó problémákat, amelyek a települések, helyi közösségek számára az értékelések kiindulópontját jelenthetik. Bemutatja:

- a klímaváltozás legfontosabb várható hatásait, ezen belül a települések kitettségét, az érzékenységet és a lehetséges alkalmazkodási beavatkozásokat,
- a települések alkalmazkodóképességét és az alkalmazkodással kapcsolatos helyi tervezés lehetőségeit és módszereit,
- valamint azokat az irányítási eszközöket, amelyek elengedhetetlenül szükségesek az adaptációs célok és intézkedések megvalósítása, végrehajtása érdekében.

⁷ EEA, 2012: Climate Change Impacts and Vulnerability in Europe. EEA report No 12/2012

⁸ COM, 2013a: An EU Strategy on adaptation to climate change. Communication from the Commission, COM(2013) 216

⁹ COM, 2013b: Guidelines on developing adaptation strategies. Commission Staff Working Document, SWD(2013)

¹⁰ European Environmental Agency (2012): Urban adaptation to climate change in Europe – Challenges and opportunities for cities together with supportive national and European policies, EEA Report,

2015 márciusában jelent meg az Európai Környezetvédelmi Ügynökség által ötévente kiadott az európai környezet integrált értékeléséről szóló jelentése, amely a nemzetközi és tagállami szintű értékelések bemutatása után az országok közötti összehasonlítást is magában foglalja. „Az Európai környezet – állapot és előretekintés 2015”¹¹ című jelentés szerint részben javult környezetünk minősége és az életminőség, és a gazdasági válság évei után újból életre kelt a munkahelyteremtés és az innováció. Jelentős előrelépés történt Európában a vizek minőségjavulása terén, a városok levegője tisztább, a keletkezett hulladék egyre nagyobb része újrahasznosítható. Azonban, úgy tűnik, hogy Európának tartós és egyre súlyosbodó környezeti kihívásokkal is szembe kell néznie. A biológiai sokféleség csökkenése folytatódik, és az ökoszisztémák folyamatos romlása veszélybe sodorja a gazdasági teljesítményt és jólétet. A klímaváltozás hatásainak kitett térsége száma és kiterjedése nő. A problémák leküzdéséhez határozottabb szakpolitikára, szélesebb körű tudásra, valamint a társadalmi-gazdasági szokások közül leginkább a termelési és fogyasztási rendszerek megváltoztatására van szükség.

A nemzetközi klímapolitikai együttműködésre néhány más folyamat is komoly hatással lehet. Az újabb globális környezeti megfigyelések és elemzések még egyértelműbbé tehetik a globális környezet állapotában végbemenő veszélyes folyamatokat, amelyek kezelése elkerülhetetlen. Ebben nyújthat majd többek között segítséget a 2015 decemberében, a Párizsban megrendezésre kerülő COP21 klímakonferencia¹², ahol 200 ország vezetői gyűlnek majd össze, hogy a világ fejlett államai számára éghajlatvédelmi kötelezettségeket állapítsanak meg.

1.1.2. Hazai szakpolitikai háttér^{13,14}

Magyarország Alaptörvénye¹⁵ a fenntarthatóságot (közvetve, ennek keretében az alacsony karbontartalmú gazdaság felé való átmenetet és a klímabiztonságot) kiemelt jelentőségű értéként fogadja el. A Nemzeti Hitvallás közös feladatként határozza meg ember alkotta örökségünk és természeti értékeink ápolását, védelmét. Az Alaptörvény hangsúlyozza, hogy a politikai közösség tagjai felelősséget viselnek az utódokért, ezért **„anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit”**. Az Alaptörvény P) cikke az állam és a politikai közösség tagjainak kötelességként írja elő a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők, a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek védelmét, fenntartását és a jövő nemzedékek számára való megőrzését. Az Alaptörvény elismeri, hogy a fenntartható fejlődés érdekében Magyarországnak együtt kell működnie a világ valamennyi népével és országával [Q] cikk]. Az Alaptörvény 38. cikke kimondja továbbá, hogy a nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése és a természeti erőforrások megóvása, valamint a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétele.

¹¹ SOER 2015 – The European environment – state and outlook 2015 <http://www.eea.europa.eu/soer>

¹² <http://www.cop21paris.org/>

¹³ A fejezet a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025, kitekintéssel 2050-re tervezetének IV.1 fejezetének szövegére támaszkodik.

¹⁴ A fejezet a Helyzetfeltáró tanulmány a települési és térségi klímastratégiák megvalósíthatósága témakörében, Kutatási jelentés 2014 1.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

¹⁵ Magyarország Alaptörvényét az Országgyűlés 2011. április 18-i ülésnapján fogadta el.

Az Országgyűlés 2013 márciusában fogadta el a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiát (NFFS), amely bemutatja a nemzeti erőforrások állapotát, rögzíti a jövőt "felélő" folyamatokat, bemutatja a szükséges cselekvési irányokat és intézményrendszereket, valamint feladatokat határoz meg a 2012-2024 közötti időszakra. „Új szemlélet és irányok bevezetésével az NFFS egyfajta zsinórmértéket jelent a készülő stratégiák és programok számára”^[8]. A Keretstratégia négy alapvető nemzeti erőforráshoz kapcsolódó célrendszerének elemei közül mindegyiket érinthetik a klímaváltozás várható hatásai, illetve az azokhoz való alkalmazkodás. A Keretstratégia által meghatározott beavatkozások között szerepel többek között:

- az éghajlatváltozás megelőzéséhez és annak következményeire való felkészüléshez az egyéni felelősségvállalás az egyes környezeti ártalmak csökkentésére, a szűkös erőforrások felhasználására;
- a környezeti ártalmak csökkentésének támogatása;
- a környezettudatosság növelését célzó kampányok;
- a környezeti fenntarthatóság értékrendjének közvetítése és az ismeretek átadásának erősítése;
- a kék és zöld gazdaság kialakítását erősítő elképzelések megvalósítása;
- a környezeti hatásvizsgálatokkal kapcsolatos módszertanok elvi megalapozása és kidolgozása;
- a kritikus állapotban lévő erőforrásokra vonatkozó korlátozó, tiltó rendelkezések érvényre juttatása;
- valamint a fenntarthatóság felé való átmenet célrendszerének stratégiai jelentőségű helyi és ágazati tervezésbe és szabályozásba történő beépítése.

A 2014-ben a Bizottság és Magyarország között megkötött Partnerségi Megállapodás és az ezt megelőzően elfogadott Nemzeti Reform Program azonosítják Magyarország 2014-2020 közötti időszakra szóló legfontosabb kihívásait és kitűzik fő fejlesztési prioritásait. Az öt fő nemzeti fejlesztési prioritás mindegyike hozzájárulhat a klímapolitika érvényre juttatásához, a 3. prioritás („Az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése”) pedig közvetlenül kapcsolódik a karbon-szegény gazdaság felé való átmenet lépéseéhez. A Partnerségi Megállapodás az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és felkészülés vonatkozásában kiemeli a vízgazdálkodás átalakításának sürgető kihívásait, illetve a katasztrófavédelmi infrastruktúra fejlesztését és a lakossági tájékoztatás és felkészítés feladatait. Szintén hangsúlyosan említi a romló mezőgazdasági termékbiztonságot és ezzel összefüggésben a víztakarékos öntözést és az agrotechnikákat, valamint a városi alkalmazkodást és ennek egészségügyi összefüggéseit.

A 2015-2020 közötti időszakra szóló 4. Környezetvédelmi Programot¹⁶ (NKP4) az Országgyűlés 2015. június 9-i ülésnapján fogadta el. A mindenkor NKP 1997 óta a hazai környezetpolitika átfogó keretét adja. A program általános célkitűzése, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához, amely szorosan összefügg az Európai Unió 2020-ig tartó „A jólét bolygónk felélése nélkül” című 7. Környezetvédelmi Cselekvési Programjával¹⁷ és a Nemzeti

¹⁶ 27/2015. (VI.17.) OGY határozat a 2015-2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról
<http://www.magyarokzlony.hu/dokumentumok/905562f90d495ccd1dbb0b0447da440fd4240081/megtekintes>

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 1386/2013/EU határozat a „Jólét bolygónk felélése nélkül” című, a 2020-ig tartó időszakra szóló általános uniós környezetvédelmi cselekvési programról.

Fenntartható Fejlődési Keretstratégiával¹⁸. A program céljai között szerepel az életminőség, az emberi egészség környezeti feltételeinek, a természeti értékek és erőforrások takarékoságának és fenntartható használatának javítása, a zöld gazdaság előmozdítása. Az NKP4 a 2014-2019 közötti időszakra szól, kitekintéssel 2020-ig, összhangban a 2014-2020 közötti időszakra szóló pénzügyi kerettel.

Az ún. éghajlatvédelmi törvény¹⁹ 2012 év végén végrehajtott módosítása előírta a Nemzeti Éghajlatvédelmi Stratégia felülvizsgálatát. 2013-ban a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium felügyelete mellett a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet Nemzeti Alkalmazkodási Központja elkészítette a **Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) 2014-2025 kitekintéssel 2050-re²⁰ tervezetét**, amely az új törvényi előírásokra, a megváltozott társadalmi-gazdasági feltételekre és tudományos eredményekre figyelemmel került kidolgozásra. A Kormány által 2015 tavaszán elfogadott dokumentum tartalmazza az üvegházhatású gázok kibocsátás-csökkentési céljait, prioritásait és cselekvési irányait meghatározó, 2050-ig tartó időszakra vonatkozó Hazai Dekarbonizációs Útitervet (HDÚ), valamint a Nemzeti Alkalmazkodási Stratégiát (NAS) és a fentieket kiegészítő „Partnerség az éghajlatért” éghajlati szemléletformálási programot is. A NÉS-2-ben megfogalmazott rövid, közép- és hosszú távú cselekvési irányok megvalósítása mind a lakosság, mind a közsféra, mind a gazdálkodó szervezetek számára biztosítja, hogy az éghajlatváltozás mérséklésében vállalt arányos részvételük mellett, időben, tervezetten, és így költséghatékonyan legyenek képesek felkészülni az éghajlatváltozás által bekövetkező várható káros változásokra.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia számos új tervezési követelményt támaszt, melyek hatékony ellátása települési, járási és megyei önkormányzatok szintjén lehetséges. Egyre több olyan településre van szükség, amelyek már úgy gondolják, hogy a helyi szintű kezdeményezéseik révén érdemi védelmet tudnak elérni a káros hatásokkal szemben, és hajlandóak hosszú távú terveikben az üvegházhatású gáz kibocsátásukat önként és tudatosan csökkenteni és a hivatali működésüket érintve is figyelni a klímaváltozás következményeire. Magyarországon először a települési energiastatégiaikban, valamint a települési, térségi környezetvédelmi programokban jelentek meg olyan célkitűzések, amelyek az éghajlatváltozás következményeként megjelenő káros lokális hatásokra figyelmeztetnek, és a hatékony felkészülésére hívják fel a figyelmet. Ezek tekinthetők az első olyan hazai stratégiai dokumentumoknak, amelyek a helyi szintű klímastratégiák előzményeiként szolgáltak. Az első települési klímaprogramok előkészítése hazánkban 2007 elején kezdődött, amikor is három – népességszámban különböző – településen, Tatabányán (kb. 75 000 fő), Pomázon (kb. 15 000 lakos) és Hosszúhetényben (kb. 3 500 fő) elkészültek ezek a stratégiai dokumentumok.

A helyi klímastratégiák iránti fokozódó társadalmi érdeklődés következtében 2007 novemberében létrehozták a Klímabarát Települések Szövetségét, amelynek tagjai azok a települések, amelyek klímaprogramokat valósítanak meg, és célja, hogy Magyarországon minél több községnek legyen saját, szakmailag megalapozott klímastratégiája. A szövetség koordinációjában több településen a helyi klímakörök is megalakultak, amelyek segítik és feladatuknak tekintik a helyi

¹⁸ 18/2013. (III.28.) OGY határozat a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról

¹⁹ 323/2007 (XII.11.) Korm. rendelet az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretegyezményéről szóló 2007. évi LX. törvény végrehajtásának egyes szabályairól

²⁰ H/5054 számú határozati javaslat a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról 2014-2025-re, kitekintéssel 2050-re.
www.parlament.hu

lakosság tájékoztatását és az érdeklődők bevonását minden olyan akcióba, amely a klímaváltozással vagy a klímavédelemmel, akár csak közvetetten is kapcsolatba hozható. A Pallas Kiadó gondozásában megjelent a helyi szintű kezdeményezéseket elemző és az öt település eddigi munkáját bemutató „Klímabarát települések” című kötet is. A Szövetséghez évről évre több település csatlakozik, napjainkban már 20 feletti települési önkormányzat a tagja.

A helyi klímastratégiák megalkotásának nagy lendületet adnak az európai uniós fejlesztési programok is, amelyekben az egyes prioritásaikhoz kapcsolódó pályázataikban feladatként vállalhatják a települési önkormányzatok minősített klímastratégia, vagy helyi fenntarthatósági akcióterv készítését.

A települési klímastratégiák mellett már megjelentek olyan dokumentumok is, amelyek az éghajlatváltozást érintően egy-egy szegmensen foglalkoznak, mint például Miskolcon a klímavédelmi és levegőtisztaság-védelmi akcióterv, valamint Pomázon a települési vízgazdálkodási klímastratégia is, amely utóbbi az első olyan stratégia Magyarországon, amelyik következetesen áttekinti, hogy egy település vízgazdálkodásában milyen változásokra kell felkészülni a klímaváltozás várható következményei miatt. A fentiekén túl 2008-ban, Tatabányán elkészült a város Hőség- és UV riadó terve, amely egy Európai Unió klímapályázaton az alkalmazkodás kategóriájában első díjat is nyert.

1.2 Vecsés város kapcsolódó stratégiai, programjai

Az Éghajlatváltozási Keretegyezmény számos cikkelyében utal a mitigáció és az alkalmazkodás fontosságára és kötelezettséget ír elő arra vonatkozóan, hogy az egyes országok programokat, akcióterveket alkossanak a megvalósítás elősegítésére. Az éghajlatváltozás várható hatásai olyan természeti-környezeti, társadalmi és gazdasági következményekkel járhatnak, melyekkel kapcsolatban a gyakorlati megvalósulás igényét a helyi stratégiai dokumentumokban megfogalmazottak is alátámasztják, különös tekintettel a legsérülékenyebb természeti erőforrásokra, társadalmi rétegekre és gazdasági ágazatokra.

Vecsés város Önkormányzata által elfogadott és megvalósítás alatt lévő koncepciók, stratégiák és programok közül több is érinti az éghajlatvédelem témakörét. Megalapozva az üvegházhatású gázok csökkentését, valamint az éghajlatváltozás negatív hatásaihoz való alkalmazkodás lehetséges helyi intézkedéseit.

Vecsés város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2028 I. és II. kötet

A települési önkormányzatok településfejlesztési és településrendezési feladatait szabályozó 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet²¹ a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről rendelkezéseinek megfelelően Vecsés város 15 éves távlatot felölelő időintervallumban fogalmazta meg a város jövőképét és a 2028-ig elérni kívánt céljait. Ennek eredményeképpen a város 2015-ben elfogadott Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója két tartalmas kötetben jelent meg.

²¹ 314/2012.(XI.8) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a települési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről

A koncepció I. kötete, „Helyzetfeltárás és Helyzetelemzés” megfelel a stratégiai tervezés alapjainak és a város valamennyi ágazatát érintő részletes helyzetelemzést, helyzetfeltárást követően meghatározásra kerültek benne a fejlesztési irányokra vonatkozó javaslatok. A dokumentum II. kötetében, a „Fejlesztési javaslatok” című munkakötetben fogalmazódik meg a város jövőképe, kidolgozásra kerültek az átfogó célok és az elérésüket szolgáló stratégiai és operatív célrendszer, kijelölésre kerültek a város fejleszteni kívánt városrészei, és meghatározásra kerültek a lehetséges eszközök a célok elérése érdekében.

A város hosszú távú fejlesztési elképzelései négy irány mentén fogalmazódtak meg: az épített és természeti környezet, a társadalom, a gazdaság valamint a szabályozási környezet, adminisztratív rendszerek. Az ezekre épülő horizontális célok (3 db) és átfogó célok (4 db) alapján került sor a stratégiai célok (12 db) megfogalmazására, amelyek nemcsak a hazai szabályozási keretrendszerekkel, de az EU-s célkitűzésekkel és direktívákkal is összhangban állnak.

Figyelembe véve a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia kiemelt cselekvési irányait a koncepció stratégiai céljai számos esetben azonosak. A közlekedési rendszerek és közlekedési infrastruktúra fejlesztését tekintve az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében a város célja a közúti közlekedési hálózatok, a közlekedési csomópontok (Budapest-Liszt Ferenc Repülőtér kapcsolat), a kötött pályás közlekedési módok (elővárosi vonat) és a zöld mobilitási formák (bicikliút-hálózat, P+R parkolórendszerek) fejlesztése. Emellett további ekvivalens intézkedések a zöldfelület intenzitás és az energia hatékonyság növelése, a helyi kkv-k támogatása, az ipari infrastruktúra fejlesztése, az oktatási potenciál és az oktatási együttműködés erősítése, illetve a környezettudatosságot fejlesztő szemléletformáló programok erősítése.

Ugyanakkor a „kizárólag önkormányzati hatáskörben végrehajtandó fejlesztési elképzelések és fejlesztési akciók/akcióterületek meghatározására, a fejlesztések megvalósítási feltételeinek, intézményrendszerének bemutatására és a fejlesztési céloknak az egyes városrészekben történő konkrét megvalósítására a 2015. őszi előkészítésre kerülő Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) jelöli ki.”[3]

Középtávú Gazdaságfejlesztési Stratégia 2014-2020

Vecsés város településfejlesztési eszköztár rendszerének első részleme azonban a **Középtávú Gazdaságfejlesztési Stratégia 2014-2020**, amely a 2014-2020-as finanszírozási ciklus eredményes település- és gazdaságfejlesztési aktivitásának megalapozása céljából készült. A stratégia alapvető elgondolása, hogy a városfejlesztés és a gazdaságfejlesztés szempontrendszere egységet képezve teremti meg a város átfogó fejlesztésének lehetőségeit. Hét éves időszak távlatában tekinti át Vecsés gazdaságfejlesztési lehetőségeit és fejlesztési irányait összhangban az ún. horizontális elvekkel a fenntarthatósággal, az élhetőséggel és térségi szemlélettel.

A város gazdasági rendszereinek fejlesztése érdekében 4 db stratégiai célt jelölt ki: a közlekedési rendszerek fejlesztését, a gazdasági-ipari területek komplex fejlesztését, a gazdaság helyi rendszereinek fejlesztését, valamint az önkormányzat egyensúlyban lévő költségvetési gazdálkodását. Az ezekhez tartozó prioritási területeken (11 db) megfogalmazott intézkedések (30 db), pedig ösztönözni, támogatni, vagy éppen fékezni próbálják az egyes gazdasági folyamatokat,

hogy fenntartható módon növekedni képes gazdasági pálya alakuljon ki a helyi gazdasági szereplők fokozott bevonásával.

Figyelembe véve a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia kiemelt cselekvési irányait a stratégiában megfogalmazott feladatok megannyi esetben azonosak. A közlekedési rendszerek és közlekedési infrastruktúra fejlesztését tekintve prioritás a városi úthálózatok, a fővárosi összeköttetés közlekedési rendszereinek, a kötött pályás személyszállítási formák fejlesztése, valamint a helyi gazdaságfejlesztési akciók, mintaprojektek elősegítése. A stratégiai dokumentum, azonban nem integrálhatta megfelelően a klímapolitikai célokat, mert ezek még nem kerültek települési szinten megfogalmazásra, holott ezek figyelembevétele a helyi gazdaságfejlesztés számára jelentős előnyökkel járhat.

Vecsés Város Környezetvédelmi Programja

A 2008-2014-es időszakra szóló **Vecsés Város Környezetvédelmi Programja** alapján a város önkormányzata kiemelt figyelmet fordít a természeti értékei megőrzésére és ápolására. A település nagy zöldfelületekkel rendelkező kertváros-jellegéből adódóan komoly fejlődési és fejlesztési lehetőségekkel rendelkezik a zöldterület gazdálkodás, a települési környezet tisztaság, az ivóvíz ellátás, a hulladékgazdálkodás, a légszennyezés elleni védelem, a csapadékvíz elvezetés, az energiagazdálkodás, a környezeti nevelés, valamint a havária helyzetek elleni védekezés területén.

A program értékelte a 2002-2008-as időszakra szóló környezetvédelmi programot, kijelölte az elmúlt hat év fő fejlesztési irányait az elővigyázatosság, a megelőzés és helyreállítás elveinek érvényesítése, a fenntartható fejlődés biztosítása, az emberi egészség védelme, az életminőség helyi környezeti feltételeinek javítása, a helyi természeti erőforrások megőrzése és a zöldfelületek mennyiségi arányainak megőrzése, növelése érdekében. A konkrét lépések, feladatok 12 tematikus területet érintenek, végrehajtásuk érdekében az önkormányzat intézkedési terv elkészítését is kitzúzte, amelyben megjelölte a felelősöket és az éves költségvetésben forrásokat különít el a konkrét intézkedések megvalósítására. Mindemellett elrendelte a végrehajtás két éves időintervallumonként történő felülvizsgálatát.

Szem előtt tartva a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia kiemelt cselekvési irányait a program cselekvési tervében felsorolt feladatok közül sok egyenértékű. Azonosak az épített környezet zöldterületet gazdálkodást érintő intézkedései, a zöld terület fejlesztések, valamint a közlekedés-szervezés fejlesztések, a kerékpáros közlekedés elősegítése. A természetvédelem, az erdőgazdálkodás területén, a faszor rekonstrukció, az allergén növények számának visszaszorítása, rekreációs övezetek kialakítása. A vízgazdálkodás területén a csapadékvíz elvezetés fejlesztése, árkok kotrása. A szemléletformáláshoz kapcsolódóan a helyi média bevonása, mintaprojektek kialakítása, környezetvédelmi programok kidolgozása.

A programot és az intézkedési tervet Vecsés Város Önkormányzatának Képviselőtestülete még nem fogadta el, és jelenleg a 2002-2008 időintervallumra készült környezetvédelmi program²² hatályos, amely azonban a kevésbé részletes, általánosabb intézkedéseket fogalmaz meg, a végrehajtásról nem rendelkezik.

²² Vecsés Város Környezetvédelmi Programja 2002-2008

Vecsés Város Hulladékgazdálkodási Terve 2004-2008

A város területén létesült új lakóparkok, lakóközösségek, bevásárló központok, utak új területeket népesítettek be így elkerülhetetlenné vált a hulladékbe gyűjtés fejlesztését, kapacitásának növelését célul kitűző **Hulladékgazdálkodási Terv 2004-2008** elkészítése, amelynek felülvizsgálata 2007-ben megtörtént. Az elkészült terv ismerteti a hulladékgazdálkodással kapcsolatos feladatokat, illetve a fejlesztési feladatoknak irányvonalat ad. Külön cselekvési program került kidolgozásra a nem veszélyes és a kiemelten kezelendő hulladékok kezelésével kapcsolatban a résztvevők azonosításával és a feladatok végrehajtásának ütemezésével.

A Hulladékgazdálkodási Terv felülvizsgálatának²³ megállapításai alapján a város számára nehézséget jelent többek között a közterületen, külterületeken illegálisan elhelyezett hulladék, az engedély nélküli fémhulladék gyűjtése, a mezőgazdasági művelés során kibocsátott nitrát koncentrációjának ellenőrzése, valamint a szilárd, folyékony hulladékok kezelése. A problémák megoldása érdekében a hulladékgazdálkodási terv ösztönzi például a szelektív hulladékgyűjtést, komposztáló telepek létesítését, további hulladék udvarok nyitását és a felhagyott növényvédő szer raktárak felmérését.

Habár a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiában nem jelenik meg részletesen a hulladékgazdálkodás kérdésköre a klímavédelem érdekében a szelektív hulladékgyűjtést, az újrahasznosítást, a komposztálás ösztönzését támogatja, E tevékenységek helyi szintű bevezetésével a természeti erőforrások védelme, ezáltal a kibocsátások csökkentése is elérhető, ami helyi klímapolitika szempontból kedvező lehet.

²³ Vecsés Város Hulladékgazdálkodási Tervének Felülvizsgálata 2007

2. KLÍMAVÉDELMI HELYZETKÉP

Vecses város klímavédelmi helyzetképének feltárásához több helyi stratégiai dokumentum szolgált segítséggel:

- Vecses Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2028 I. kötet Helyzetfeltárás és Helyzetelemzés
- Vecses Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2028 II. kötet Fejlesztési Javaslatok
- Vecses Város Középtávú Gazdaságfejlesztési Stratégiája (2014-2020)
- Vecses Város Környezetvédelmi Programja 2002-2008
- Vecses Város Környezetvédelmi Programja 2009-2014, Tisztább és Zöldebb Településért
- Vecses Város Hulladékgazdálkodási Terve
- Vecses Város Hulladékgazdálkodási Terve 2007. évi Felülvizsgálata

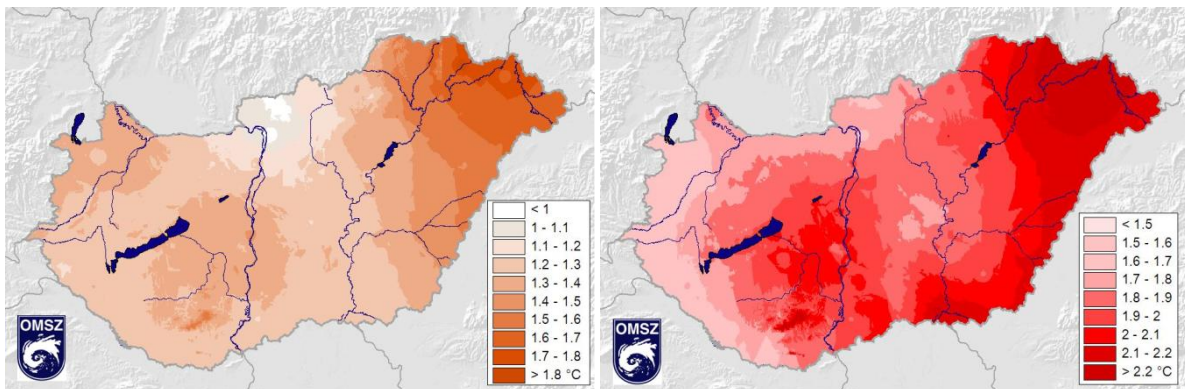
2.1. A település klímavédelmi állapota és sérülékenysége országos összevetésben

A második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2)²⁴ alkalmazkodási jövőképe szerint hazánk az éghajlatváltozás valószínűsíthető következményeit tekintve Európa egyik legsérülékenyebb országa. A regionális klímamodellek eredményei alapján Magyarországon az éghajlatváltozás következtében a hóhullámok gyarapodása és a jelenleginél szélsőségesebb vízjárás lesz jellemző. Ennek következtében várhatóan fokozódik az aszályhajlam, nő az erdőtüzek kialakulásának kockázata, valamint a hóhullámok jelentős közegészségügyi hatással bírnak. Az éghajlatváltozás káros hatásai azonban az egyes településeken, térségekben eltérő mértékben jelentkeznek attól függően, hogy milyenek az adott térség társadalmi, gazdasági és környezeti viszonyai.

A meteorológiai mérések tanúsága szerint az elmúlt évtizedek során jelentősen, 1°C-ot meghaladó mértékben nőtt az átlaghőmérséklet Magyarországon, azonban az átlaghőmérséklet növekedése mind időben, mind térben eltérően jelentkezik (1. térkép). Megfigyelhető, hogy nyári félévben jóval nagyobb mértékben nőtt az átlagos hőmérséklet, több helyen a 2°C-ot is meghaladta a növekedés. A területi eltéréseket tekintve pedig megállapítható, hogy az átlaghőmérséklet az ország észak-keleti és középső területein volt a legnagyobb ütemű, így Vecses térsége is fokozottan érintett az éghajlatváltozás ezen hatásai által. 1983 és 2012 között Vecsesen az éves átlaghőmérséklet közel 1,2°C-kal emelkedett, a növekedés üteme a nyári félévben 1,7-1,8°C volt.

²⁴ H/5054 számú határozati javaslat a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról 2014-2025-re, kitekintéssel 2050-re.
www.parlament.hu

1. térkép: Az éves (bal) és a nyári (jobb) átlaghőmérséklet (°C) változása 1983 és 2012 között

Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat

A magyarországi éghajlat megfigyelt változásai alapján Vecsés térségét különösen erőteljesen érinti a hőmérsékleti extrémumok elfordulási gyakoriságának növekedése, azaz az elmúlt évtizedekben jelentősen, közel 14 nappal megnőtt a hőhullám napok száma, azaz amikor a napi átlaghőmérséklet meghaladja a 25°C-ot. A hőhullámok jelentős közegészségügyi kockázatot jelentenek, hőség idején ugyanis jelentős mértékben nő a halálozás, Páldy és Bobvos 2008-as publikációja [9] alapján 25°C-os napi átlaghőmérséklet felett a hőség okozta halálozási arány akár a 15%-ot is meghaladhatja.

A nyári félév átlaghőmérsékletének, valamint a hőhullám időszakok gyakoribbá válásának következtében az emberi egészséget érintő hatások mellett kiemelten fontos foglalkozni az aszályhajlam, valamint az erdőtűz-veszély várható változásával is. E folyamatok komplex vizsgálatát szolgálja az éghajlati sérülékenység meghatározása. Éghajlati sérülékenység alatt az egyes térségeknek az éghajlatváltozás várható hatásaival szembeni ellenállóképességét értjük. A sérülékenység meghatározása során figyelembe vesszük az éghajlati folyamatokat, a hatásviselő rendszerek érzékenységét, valamint a társadalmi-gazdasági rendszerek alkalmazkodóképességét. A második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiában publikált éghajlati sérülékenységvizsgálat eredményei alapján a Vecsési járás éghajlati sérülékenységének összehasonlító értékelését az alábbi tématerületekre bontva vizsgáltuk:

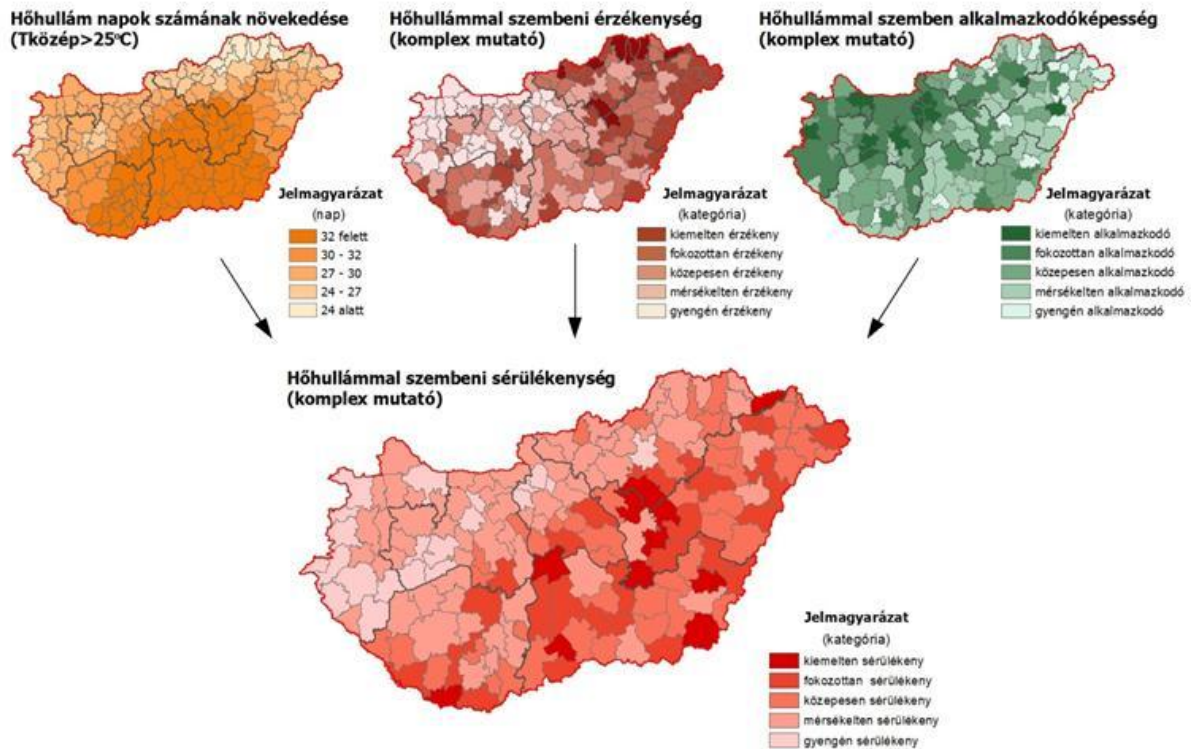
- Hőhullámal szembeni sérülékenység
- Aszályval szembeni mezőgazdasági sérülékenység
- Erdőtűzekkel szembeni sérülékenység

Egy adott térség hőhullámokkal szembeni sérülékenységét a hőhullámnapi számának várható változása, valamint a térség korszerkezete, szociális és egészségügyi helyzete, továbbá a lakosság jövedelmi viszonyai határozzák meg. Mindezeket figyelembe véve megállapítható, hogy a Vecsési járás hőhullámokkal szembeni sérülékenysége mérsékelt, amely országos összehasonlításban kedvező társadalmi-gazdasági viszonyainak köszönhető. A hőhullám napok számának növekedése várhatóan a jövőben is fokozottan érinti a térséget, az évszázad végéig további 30 nappal, azaz egy egész hónappal növekedhet a hőhullám napok száma.

Az éghajlati sérülékenység meghatározása során alkalmazott CIVAS modell lehetőséget ad a sérülékenység értékek minőségi értékelésére [10]. Ez alapján a Vecsési járás törékenyek

minősíthető a hőhullámokkal szembeni sérülékenység tekintetében, mivel az éghajlatváltozás várhatóan erős hatását a magas alkalmazkodóképesség ellensúlyozza. Ilyen esetben az alkalmazkodóképességben bekövetkező esetleges negatív változás jelentős mértékben növelheti a sérülékenységet, ezért az intézkedések kidolgozása során az alkalmazkodóképesség fenntartására célszerű összpontosítani.

2. térkép: A járások éghajlati sérülékenysége a hőhullámok témakörében

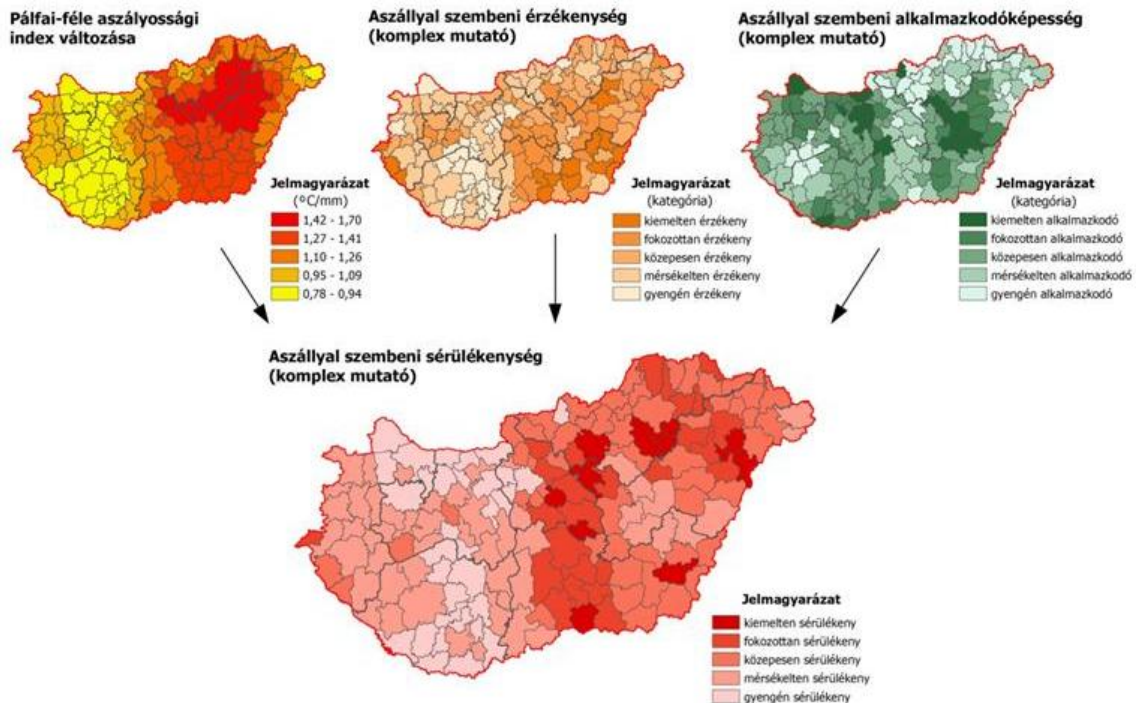
Forrás: második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia

A nyári félév átlaghőmérsékletének várható további növekedése, a hőhullám időszakok gyakoribbá válása eredményeként fokozódik Magyarországon az aszályhajlam. Az ún. Pálfai-féle aszályossági index alapján jelentős kettősség mutatkozik az országban: A Dunától keletre eső területeken várhatóan lényegesen nagyobb mértékben növekszik az aszályhajlam, mint a Dunától nyugatra eső területeken. Vecsés térségében az aszályhajlam fokozott növekedésére lehet számítani. Emellett a talajok vízgazdálkodási tulajdonságai alapján meghatározott aszályal szembeni érzékenység a járásban közepesnek tekinthető. A mezőgazdasági termelés jellemzői alapján számított alkalmazkodóképesség országos összehasonlításban szintén közepes, így a járás sérülékenysége is közepesnek minősíthető.

A hőhullámmal szembeni sérülékenységhez hasonlóan az aszályok esetében is megfigyelhető, hogy a várhatóan jelentős éghajlatváltozásból fakadó hatásokat a térség relatíve kedvező társadalmi-gazdasági helyzetéből fakadó alkalmazkodóképesség jelenleg kellő mértékben ellensúlyozza, így a térség sérülékenysége országos összehasonlításban közepes mértékű. Annak érdekében, hogy a térség a jövőben is hatékonyan ellenállhasson az éghajlatváltozás negatív hatásainak az intézkedések

kidolgozásra során kiemelt figyelmet kell fordítani az a mezőgazdaság alkalmazkodóképességének további javítására.

3. térkép: A járások éghajlati sérülékenysége az aszály és szárazodás okozta mezőgazdasági kockázatok témakörében

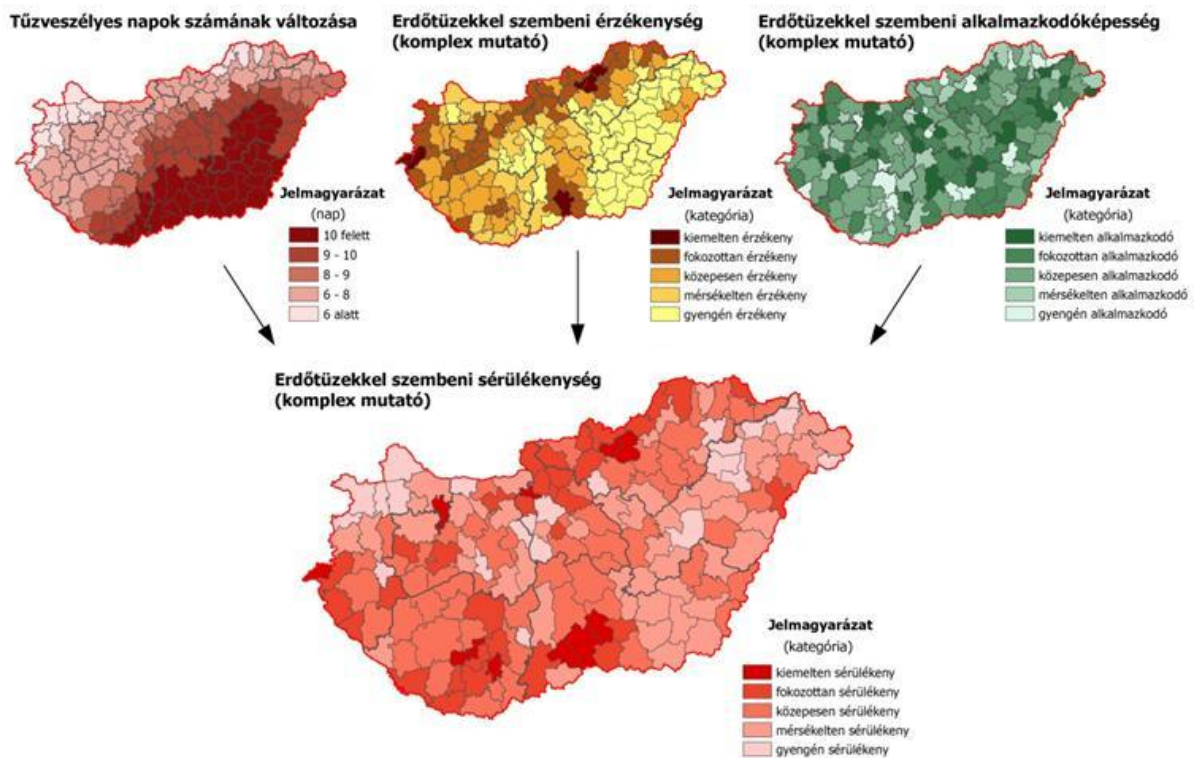

Forrás: második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia

A Vecsési járásban az erdőtűzveszélyes napok száma várhatóan közepes mértékben emelkedni fog, azonban a járás alacsony erdősültsége, valamint a megfelelő infrastruktúra megléte okán a járás az erdőtűzekkel szemben közepes sérülékenységet mutat országos összehasonlításban. Az erdőtűzveszély esetében azok a járások igényelnek fokozott figyelmet ahol magas az erdősültség, jelentős a védett területek aránya, földrajzi adottságuk miatt nehezen megközelíthetőek vagy a faállomány összetétele miatti érzékenységük is számottevő. E tényezők a Vecsési járásra nem jellemzőek, a járás a sérülékenység minőségi értékelése alapján robusztusnak tekinthető, azaz jelenlegi ismereteink alapján az éghajlatváltozás várható hatásai az erdőtűzveszély esetében alacsonyak a térségben, ezzel szemben pedig magas a járás alkalmazkodóképessége.

Klímavédelmi szempontból ugyanakkor kedvezőtlen az alacsony erdősültség, mivel mind az aszály, mind a hőhullámok kedvezőtlen hatásait erősíti. Az éghajlatváltozás ezen kedvezőtlen hatásainak mérséklése, valamint az üvegházgáz nyelő kapacitás növelése érdekében indokolt lehet az erdősültség növelése. Ez azonban nem járhat az erdőtűzekkel szembeni sérülékenység növekedésével, tehát az erdőtelepítések során fokozott figyelmet kell szentelni az erdőtűzekkel szembeni megfelelő megelőző tevékenységek foganatosításának és a védekezésnek.

4. térkép: A járásek éghajlati sérülékenysége az erdőtűz-veszély témakörében

Forrás: második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia

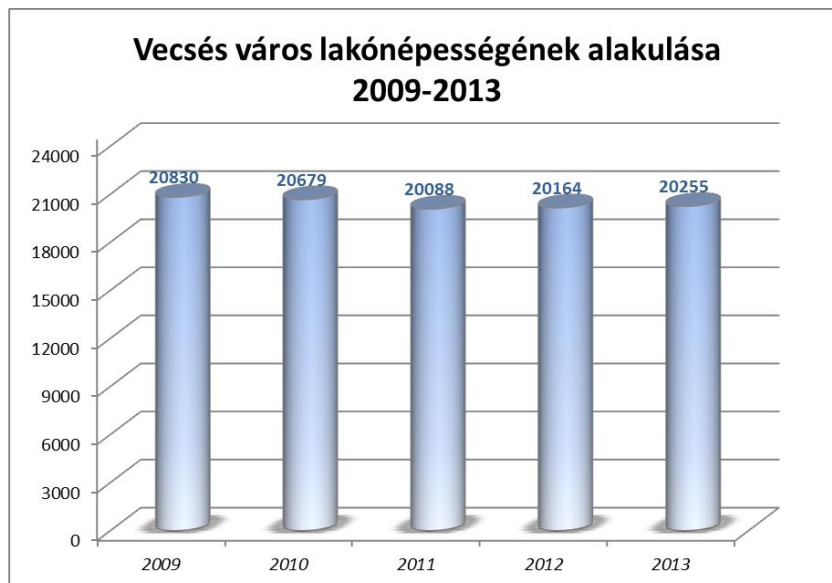
2.2 Társadalmi helyzetkép^{25,26}

Vecsés jelenlegi lakosságának száma a 2013-as KSH adatok alapján 20 255 fő²⁷. Az alábbi ábrán látható (1. ábra), hogy az elmúlt években nem csökkent a lakónépesség száma 20.000 fő alá. 2011-es népszámlás óta Vecsés város népességének enyhe növekedése észlelhető, azonban 2010-hez képest még így 2%-os visszaesés tapasztalható. (A 2011-es évet megelőző adatok azonban részben az előző statisztikai népesség-előrebecslés hibáiból is adódhatnak.)

²⁵ A fejezet Vecsés Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2020 I. kötetének I.1.1.3. és a I.6. fejezeteinek, valamint a II. kötet II.2. fejezetének szövegére támaszkodik.

²⁶ A fejezet Vecsés Város Középtávú Gazdaságfejlesztési Stratégiája (2014-2020) II.2. fejezetének szövegére támaszkodik.

²⁷ <https://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/nepesség.html?mapid=WNT001>

1. ábra: Vecses város lakónépességének alakulása 2009-2013 között

Forrás: Központi Statisztikai hivatal

Mivel a település vándorlási különbözete pozitív, azaz többen érkeznek a vecsesi agglomerációba, mint ahányan elköltöznek, a 2010-ben 2011-re bekövetkezett 4%-os [1] népességfogyást a születések és halálozások negatív különbözetével magyarázható. 2007-2012 között az állandó oda- és elvándorlások különbözete 914 fős [1] többletet mutat, azaz csak ebben az időszakban ennyivel nőtt a településen állandó jelleggel a lakók száma.

A lakosság korösszetétele a magyarországi átlaghoz képest kedvezőbbnek mondható. A 2012-es adatok alapján a lakosság 63%-a [1] 15-59 éves, amely a munkavállalás és gazdasági szempontból kiemelten fontos adat. Az ebből az adatsorból továbbértelmezett öregedési mutató szerint a város lakossága fiatalabb az országos átlaghoz képest, de magasabb a Monori kistérségi átlagnál. Azonban az tapasztalható, hogy a 60 év feletti aránya a városban növekszik, és a bölcsődések száma 2010-ről 2012-re több mint a felére csökkent [1]. Az éghajlatváltozás szempontjából a legfiatalabb és a legidősebb korosztály egészségi állapotára kell kiemelt figyelmet fordítani. Ugyanis a hőhullám napok számának gyarapodása, illetve egyes trópusi jellegű kórokozók terjedése következtében a korosztályok a legveszélyeztetettebbek.

A KSH adatai alapján 2012-ben a munkanélküliségi ráta 4%-os [1] volt, amely az országos átlaghoz képest kedvezőbb. Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás területén a település lakosságának jövedelmi viszonyai meghatározó fontosságúak. Megállapítható, hogy a szerényebb jövedelemmel rendelkezők kevésbé képesek hatékonyan alkalmazkodni a változó klimatikus viszonyokból fakadó negatív hatásokhoz.

Vecses városába, mint agglomerációba irányuló beköltözések száma az elmúlt években kimagasló volt, azonban mára csökkent, sőt inkább stagnálni látszik. Csak hogy az agglomerációs népességnövekedést a városnak nem állt módjában követni a műszaki és humáninfrastruktúra fejlesztés oldaláról és nem járt együtt a munkalehetőségek bővülésével sem. Az ezekből adódó problémák következtében a munkavégzés miatt magas a napi ingázók száma a főváros irányába, amely az üvegházhatású gázok kibocsátását növeli. Ugyanakkor a helyi munkaerőpiacon hiány

tapasztalható, amely kihat a település termelékenységére, növekedésére és fenntarthatóságára. Emellett az infrastruktúra további átgondolt fejlesztésének irányait az éghajlatváltozás következtében kialakuló szélsőséges időjárási jelenségek erősen befolyásolhatják.

Összességében véve Vecsés város lakónépessége stabilnak tekinthető. Elvándorlás csupán a jövedelmi helyzet alakulásának függvényében várható, azonban jó gazdasági és földrajzi elhelyezkedése miatt vonzó migrációs célponttá válhat.

2.3. Természeti és táji környezet, környezet- és katasztrófavédelem^{28,29,30}

Természeti és táji környezet

Vecsés a Közép-Magyarországi régióban, Pest-megyében, a Monori kistérségben, a Gödöllői dombvidék keleti részének déli oldalán helyezkedik el. A város az elmúlt évtizedekben rohamosan fejlődött és alakult át. Nagy kiterjedésű területeket építettek be, alakítottak át gazdasági területekké.

Az urbanizáció előtt a tájat a dombvidéki részekben lévő erdők, a völgyekben található vízfolyások, valamint az azokat kísérő ligetek, illetve a sík területeken a rétek, legelők, mocsarak határozták meg. A városiasodás következtében a Gödöllői- és Monori-irszai-dombvidékhez tartozó erdők nagyrészt kiirtották, helyükön szántóföldi termelés kezdődött, valamint kaszálórétekké, legelőkké alakultak, amelyek később feltöltöttek vagy kertészeti kultúrákká változtatták. A megmaradt erdők fafaj összetétele az idő folyamán megváltozott, a tölgyeseket és kísérő fafajtaikat felváltották a nem őshonos, tájidegen fajok. A mocsarokat lecsapolták, a vízfolyásokat szabályozták. A hajdanán „erdőszyepp jellegű táj a benépesedéssel egyre jobban kultúrszyepp jellegűvé vált”[1].

Jelenleg Vecsésen az erdősültségi arány 8,5%. Ennek része az I. vízbázis véderdeje, a település északi határán húzódó, a reptér zajhatásának mérséklésére létesített zajvédő erdősáv és az ipari-gazdasági vállalkozási területet elválasztó véderdősáv, valamint a déli irányban lévő gazdasági erdő rész.

A mezőgazdasági termelésbe vont területek, gyümölcsösök nagysága évről évre csökkenő tendenciát mutat, azonban a településtől délre és keletre lévő földek kiterjedése még így is jelentősnek mondható.

A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér közelsége miatt a térségre a külterületeken kimondottan jellemző a reptéri-közlekedési jellegű tájhasználat, amely például parkolók, logisztikai bázisok helyéül szolgál.

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület a településen négy található. Ezek náddal borított természeti területek, amelyek főként a vízmadarak számára biztosítanak fészkelő helyet. A II. vízbázis közelében található lápterület, illetve a Nemzeti Ökológiai Hálózathoz tartozó

²⁸ A fejezet a Vecsés Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2020 I. kötetének I.4. és I.11 fejezeteinek, valamint a II. kötet II.2. fejezetének szövegére támaszkodik.

²⁹ A fejezet Vecsés Város Környezetvédelmi Programjának 2002-2008, valamint a következő 2009-2014 időszak szülő Környezetvédelmi Programjának szövegére támaszkodik.

³⁰ A fejezet Vecsés Hulladékgyűjtési Tervének 2004-2008, valamint a 2007. évi felülvizsgálatának szövegére támaszkodik.

területek országos védelmet élveznek. Azonban NATURA 2000, valamint más nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó védett területek Vecsésen nem találhatóak.

Tájhasználati konfliktust és problémát okoz az erdőszűltségi arány csökkenése, valamint az egykori kavicsbányák rekultivációja. A Vecsést érintő M0-szakasz átmetszete a város legnagyobb erdőfoltját, és az itt megvalósult egyik nagy forgalmú lecsatlakozó csomópont kialakításával a terület felértékelődött és új gazdasági területek kialakítását kezdték meg. Az erdőterületek megóvása, visszaállítása érdekében csereerdősítési program kezdődött, azonban ezek kialakítása nagyobb részt „*védelmi célokra korlátozódik, rekreációs hasznosítás nem jellemző*”[1]. Az erdő területek csökkenésével az erdők ökoszisztéma szolgáltatásai csökkennek. **Az éghajlatváltozás szempontjából azonban a biodiverzitás védelme, a szénmegkötő képesség növelése, az erdők levegő tisztítóképesége kimagasló.** Fontos szerepet játszanak a légmozgásban, a víz körforgásában, vízmegtartásban, talajerózió csökkentésben, ebből adódóan mérsékelhetik a helyi klímaviszonyok változásának erősségét.

Az egykori kavicsbányák rekreációs célra történő alakítása jelenleg is folyamatban van. Azonban a kommunális hulladékkal és építési törmelékkel feltöltött bányák helyreállítása költséges és időigényes.

Talaj

Az 1960-as évektől kezdődően Vecsés területén a pleisztocén és holocén hordalékképződés következtében jelentős ásványi kincs (kavicsrétegek) bányászat kezdődött, amely nehézfém feldúsulást eredményezett. A talaj szennyezettségéhez hozzájárult még „*a korábbi nagyüzemi állattartásból és intenzív vegyszeres, műtrágyás mezőgazdasági művelésből származó szennyezettség, valamint az ipari és kommunális eredetű szennyezések*”[1] azonban az eddig feltárt területeket sikerült szakszerűen kármentesíteni.

Vecsés talajára a homokos és réti talajok váltakozása jellemző, amely a szálló por koncentrációját emelheti.

Felszíni és felszín alatti vizek

A település területe a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területek, illetve a nitrát-érzékeny területek közé tartozik. A csatornázottság kiépítése közel teljes, azonban a rákötések száma nem mindenhol megoldott, ennek következtében kerülhet veszélybe a vízbázisok biztonsága. Vecsés két vízbázis közül az I. jelű vízbázis hosszabb távon már nem tartható fenn, mert az egykori állattartó telepek hígtrágya szennyeződése bemosódott a talajba és elérte a vízadó réteget. A talajvíz felső 50 m-es rétegében a nitrát szennyezés miatt a mezőgazdasági öntözésre már alkalmatlan. Azonban a II. vízbázis még megfelelő, sőt tovább fejleszthető.

A település területén nem igazán található jelentős felszíni folyó- és állóvíz. A felszíni vizek legnagyobb mennyiségben a Gyáli patakba folynak. Nagyobb mennyiségű talaj- és csapadékvíz elvezetésére, vízvisszatartására szolgálhat, ha az eredeti formába történő helyreállítását elvégzik.

A település területén változó magasságban található talajvíz, egyes területeken a talajvízmélység 1-2 méter, máshol azonban 8-12 métert is elérheti. Minőségi romlása az 1960-as évektől figyelhető

meg köszönhetően az illegális szennyvízbevezetéseknek, az intenzív mezőgazdasági művelésnek és a kommunális hulladékkal feltöltött bányákból beszivárgott szennyezőanyagoknak.

Levegő

Vecsés, a fővároshoz tartozó agglomeráció részeként, egy összefüggően szennyezett térségben helyezkedik el ezért kiemelkedően nagy a levegőkörnyezetének terhelése. A legjelentősebb szennyező forrás a gépjárművekből származó kibocsátások és a felületi poremisszió. Ugyanakkor az iparosodás és más egyéb gazdasági ágazatok emissziói, valamint a kommunális eredetű légszennyezés elhanyagolható.

Zaj

Vecsést települési zaj- és rezgésvédelme szempontjából három tényező befolyásolja. Egyrészt a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér földi- és légi forgalma, amelyből fakadó környezetterhelések megoldása nem biztosítható csak települési hatáskörben. Másodrészt a településen átmenő közúti forgalom, amely a 4-es számú főút elkerülő szakaszának megépítésével jelentősen mérséklődött. Harmadrészt a Budapest-Cegléd vasúti fővonal okozta zajterhelés, ahol azonban már több érintett települési szakaszon zajgátló fal épült.

Hulladékgazdálkodás

Az 1990-es évek végéig a kommunális hulladék lerakása felhagyott kavicsbányákban történt, mára azonban már korszerű regionális hulladéklerakó helyre szállítják. Hulladék felhalmozás a városban nem zajlik, az üzemekben, orvosi intézményekben, javító műhelyekben keletkezett veszélyes hulladék elszállítása folyamatos. A lakossági szelektív hulladékgyűjtés rendszerének kiépítése jelenleg folyamatban van.

Jelentős problémát okoz azonban a település számára az illegális szemétkerakás. A nagy mennyiségben otthagyt hulladékkupacok, építési-bontási törmelék, valamint háztartásokból kikerült lomok a város több pontján található meg nagy mennyiségben. A legjelentősebb illegális lerakot Vecsés és Budapest XVIII. kerület határa között lévő területen található, több mint 5000 m³ [1].

Elődleges környezetvédelmi konfliktust, problémát a településen a levegő tisztaság kérdése okozza. A közlekedésből származó emisszió, a homokos termőterületekről származó por ártalmas az emberi egészségre. A felmelegedés hatására az üvegházhatású gázok koncentrációjának emelkedésére, valamint a területek nagyobb arányú elszivatagosodása következtében a levegőben lévő porrészecskék koncentrációjának növekedésére lehet számítani.

Egy másik fontos problémát a nem megfelelően karbantartott felszíni vízelvezető, vízvisszatartó rendszerek okozzák. A hirtelen lezúduló csapadékot a beszakadt és eltömődött csatornarendszerek nem képesek elvezetni, amely kiöntésekhez, utak, házak, pincék elöntéséhez vezethet.

A harmadik problématerület a talajvíz szennyezettsége, amihez a mezőgazdaságban nagy mennyiségben használt műtrágya, az illegális szennyvíz és szemétkerakók kibocsátása járul hozzá. Azonban a település vizeinek védelme, minőségük fenntartása a melegedés következtében létfontosságú, az ivóvíz és öntözési igények kielégítése céljából.

Katasztrófavédelem

Földtani veszélyforrásos övezetek nem érintik Vecsés területét. Azonban veszélyeztető hatásként jelentkezhetnek az egyre gyakoribbá váló rendkívüli időjárás által okozott károk. Az egyre gyakoribb, hosszabb ideig tartó szárazságok, nagyobb intenzitású hóhullámok veszélyeztetik a vízellátást, élelmiszerbiztonságot, emberi egészséget. A heves viharokkal lezúduló nagy mennyiségű csapadék villám-árvizek, belvizek kialakulásához vezethetnek, amely többek között a település közlekedésére és a kritikus infrastruktúrára jelent veszélyt. A viharokat kísérő nagy sebességű szelek a lakóépületek, középületek biztonságát veszélyeztetik. Az éghajlatváltozás következtében az éghajlati övek eltolódása, a mediterrán, illetve szubtrópusi körülmények tartós megjelenése a trópusi betegséget hordozó kórokozók, rovarok és egyéb kártevők elterjedési területének terjedését okozza.

2.4. Településszerkezet és épített környezet, zöldfelületgazdálkodás³¹

Vecsés közigazgatási területe 36,181 km² ebből mindössze 8,487 km² [1] belterület. A belterület 8 egymással nem érintkező településrészből áll, legnagyobb kiterjedésű a központi rész, 7,437 km² [1]. Szerkezetileg a város tehát nem egyközpontú település. Bár a Szent István tér – Piac tér átfogó fejlesztése révén városközpontú funkciót kapott a terület, azonban ezt a szerepét csak az adminisztratív funkció telepítettsége miatt van. Az egyes városrészek továbbra is rendelkeznek alközpontokkal (4 db) a sajátos vagy természetes és külön események nélkül is mutatkozó társadalmi mozgások, lakossági jelenlét következtében. A településszerkezet meghatározó elemei többek között az északi irányból elkerülő 4. sz. főút, az M0 gyorsforgalmi út, a Budapest-Cegléd vasútvonal, a belterülethez csatlakozó gazdasági területek.

A város lakóterületei három típus szerint csoportosíthatóak. Az első a település északnyugati szélén található lakótelep, amely jellemzően kisvárosias karakterű. A második a település keleti részén található falusias beépítés, ahol a telkek nagyobbak, hosszúkásak, nagyobb hátsó kertekkel, gazdasági épületekkel rendelkeznek. A harmadik típus a Vecsés egyéb lakóterületi részein található kertvárosias, homogén beépítésű területek, ahol a kertek nem túl nagyok, gazdasági épületekkel nem rendelkeznek. Azonban a területek maximális beépíthetőségét kihasználva a társasházias beépítés vált uralkodóvá.

Vecsés belterületi lakóterületeit több irányból is gazdasági területek választják el. Gazdasági területein veszélyes állapotban lévő ipari vagy alulhasznosított barnamezős területek alig találhatóak. A lakótelkeken indított kis- és családi vállalkozások kiköltözése folyamatban van. A beépítésre nem szánt területek meghatározó részén mezőgazdálkodás, a kisebb részén erdőgazdálkodás folyik.

A település zöldfelületi rendszere agglomerációs jellegével ellentétben azonban alacsony. A vecsési polgárok számára mindössze 6,8 m²/fő [1] közterületi zöldfelület jut az optimális 14 m²/fő [1] helyett. A lakókerti zöldfelületek aránya magasabb, de sok lakóház udvarát a családi vállalkozások indítása érdekében túlépítették, túlburkolták, a háztáji kiskerteket felszámolták. A zöldfelület intenzitása jelentős veszteségeket szenvedett el az elmúlt években.

³¹ A fejezet Vecsés Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2020 I. kötetének I.4.4.6 és az I.5. fejezeteinek, valamint a II. kötet II.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

Az épített környezet problémáit, konfliktusait többek között a szilárd tüzelésű kémények ismételt használata, a lakókörnyezetben való használatok tartása, valamint a burkolt felületek arányának növekedése és a zöldfelületek arányának csökkenése okozza.

Figyelembe véve, hogy „az éghajlatváltozás hatásai jelentős mértékben befolyásolják a település szerkezetét, megfelelő alakításával csökkenthető a lakosságot, az épületállományt és az infrastruktúrát érintő negatív hatások mértéke” [8]. A város jelentős része kertvárosias, alapvetően falusias beépítettséggel, az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás területén ez előnyt jelenthet, mert a hőmérséklet emelkedése folytán az épületek hőemissziója által kialakuló városi hősziget-effektus annyira nem éreztetheti hatását. Azonban a viharok, erős szellőkések, nagy mennyiségű csapadék, jégeső közvetlen fizikai veszélyforrást jelenthet az épületállományra nézve. A beépítettség, a burkolt felületek, a zöldfelület és az árnyékolt területek aránya és az utcák természetes szellőzési képessége egyaránt döntő szerepet játszanak a település mikroklimatikus viszonyainak kialakításában. A zöldfelületek arányának növelése, a zöldterületek rehabilitációja, valamint a burkolt felületek nagyságának csökkentése nagymértékben hozzájárul a hirtelen lezúduló nagy mennyiségű csapadék elvezetéséhez és a hősziget-hatás mérsékléséhez. A tartós meleg hatására a lakókörnyezetben élő használatok kórokozói gyorsabban terjedhetnek, veszélyt jelentve ezzel az emberi egészségre. Az épületek nem megfelelő fosszilis energiahordozóval történő fűtése következtében a település levegőminősége romlik, szmog alakulhat ki.

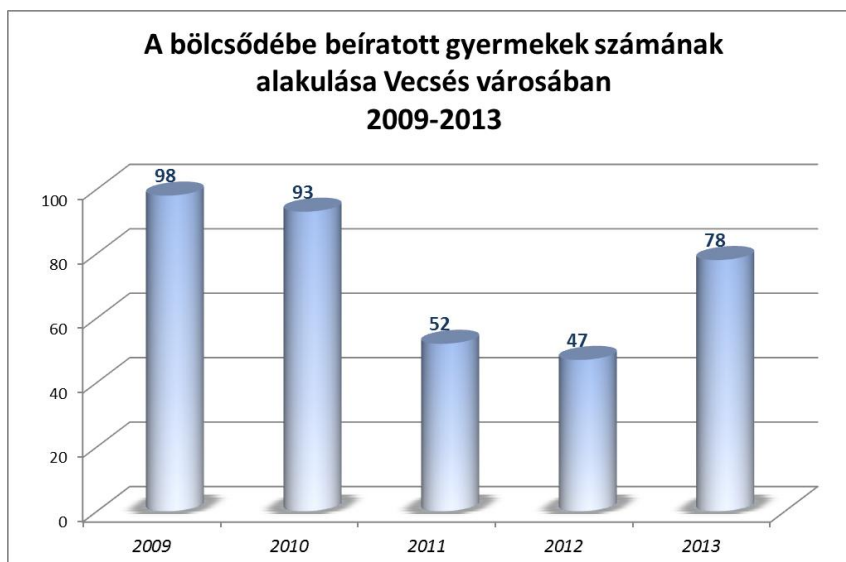
2.5. Gazdasági ágak és szolgáltatások klímavédelmi helyzetképe

2.5.1. Társadalmi szolgáltatások, humán infrastruktúra³²

Vecsés közoktatási infrastruktúráját tekintve Pest megyei szinten jó pozíciót foglal el, világossá téve, ezáltal az ellátás biztonságát. Humán infrastrukturális hálózata fejlett, felépítése harmonikusnak mondható. A közoktatási intézményeiben Esélyegyenlőségi Program is folyik. A közétkeztetést az önkormányzati fenntartású Oktatási Intézmények Központi Konyhája látja el.

A gyermekvédelmi alapellátás részeként a településen két bölcsőde működik, egy önkormányzati fenntartású, a Semmelweis Bölcsőde, és egy magán fenntartású bölcsőde, a Lila Fecske Bölcsőde, Óvoda és Család Napközi. A bölcsődébe beíratott gyermekek száma évről-évre változik, 2010-ről 2011-re csaknem a felére csökkent, míg 2012-ről 2013-ra erőteljes növekedés történt (**2. ábra**).

³² A fejezet Vecsés Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2020 I. kötetének I.8 fejezetének, valamint a II. kötet II.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

2. ábra: A bölcsődébe beíratott gyermekek számának alakulása Vecsés városában 2009-2013

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Vecsés a Monori kistérség legnagyobb óvodai infrastruktúrájával rendelkező város. Összesen nyolc darab óvodai feladatot ellátó intézmény van, ebből öt főintézmény. Azonban a csekély óvodai gyermeklétszám növekedése mellett is több a szabad férőhelyek száma.

Vecsés, mint a budapesti agglomerációs térség része oktatási mutatóit nagymértékben meghatározza a főváros jelenléte. A főváros oktatási szívóerejének köszönhetően sokan naponta ingáznak a településről a főváros irányába és visszafele.

Vecsésen a négy darab általános iskolából, három önkormányzati fenntartású és egy darab a Német Nemzetiségi Önkormányzat által fenntartott közintézmény. Kistérségi viszonylatban nézve a második legjelentősebb általános iskolai infrastruktúrával rendelkező település. A tanulók száma a főváros elszívó ereje ellenére is folyamatosan emelkedik, 2010-ről 2011-re 6%-kal [1], majd 2012-re újabb 3,4%-kal [1].

Azonban ez a növekvő tendencia a városban már nem mutatkozik a középiskolába iratkozó gyermekek számában. A településen egy darab középiskola van, amely gimnázium, mégis sokan ingáznak naponta a főváros széles oktatási és szolgáltatási infrastruktúrájának szívóereje végett. Ezt segíti elő a főváros közelsége és a településen jól kiépített közlekedési infrastruktúra. Vecsésen középfokú szakképzési intézmény és felsőfokú oktatás nincs.

A szociális ellátás rendszerének infrastrukturális keretét két intézmény végzi, a Gondozási Központ és a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, amelyek Vecsés város fenntartásában működnek. A Gondozási Központ gondoskodik az időskorúak nappali ellátásáról, a szociális étkeztetésről, a látogató, illetve esetenkénti házi segélynyújtásról. Az idősellátás nappali intézményeinek kapacitása 100%-os [1], azonban az elkövetkező években az időskorúak számának növekedése folytán szükség lehet a férőhelyek számának bővítésére. A családsegítéshez kapcsolódó feladatokat a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat végzi, Vecsés és környéke Társulás keretében. Feladatai közé tartozik többek között a családgondozás, a gyermekvédelem, a szenvedélybetegek közösségi ellátása. Azonban gyermekvédelmi szakellátási intézmények, úgymint gyermekotthon, utógondozást nyújtó intézmények, nem találhatóak a városban.

A járóbeteg ellátást és a háziorvosi alapellátást Vecsésen négy intézmény, a Vecsési Egészségügyi Szolgálat, a szakosított rendelőintézet és két orvosi rendelő, 8 felnőtt és 2 gyermek háziorvos látja el. A járóbetegek szakellátást a Vecsési Egészségügyi Szolgálat végzi, amely önálló költségvetési intézmény, szolgálati ellátási területe Vecsés, feladatai közé egészségügyi alapellátás, szakellátás és az egynapos sebészeti beavatkozások tartoznak. Mindemellett körzeti védőnői ellátás is igénybe vehető a családok, várandósok, csecsemők, kisgyermekek gondozására.

A településen fekvőbeteg szakellátó intézmény nem működik, a krónikus rehabilitációt igénylő betegek ellátását Budapesten, Nagykőrösön, Veresegyházán lévő kórházak látják el.

A város kulturális infrastruktúrájának alapját a városközpontban kialakított, 2012-ben átadott, európai uniós támogatással megvalósult Bálint Ágnes Kulturális központ adja. A kulturális központ hozzájárul a különböző közösségek tagjainak művészeti neveléséhez, a tehetséggondozáshoz, sokszínű rendezvények, programok tartásához. A kulturális sokszínűséghez hozzájárul még a város könyvtára, zeneiskolája, kiállítóterme, emlékháza, szabadtéri színpadja, tájháza valamint a nem önkormányzati fenntartású kulturális intézmények. A Német Nemzetiségi Tájház a város legnagyobb nemzeti kisebbségének kulturális hagyományait őrző és bemutató intézmény.

Ugyanakkor az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a sportolási lehetőségek fejlesztésére, számos sportegyesület támogatója. Tömegsport, szabadidős és lakossági sport űzhető több közintézményben, a Sporttelepen, a Szabadidőparkban és a kültéri fitness parkban.

Az intézmények felújítását, energetikai korszerűsítését a 2014-2020 közötti fejlesztési ciklusban a város kiemelt jelentőségű feladatként kezeli. A nyílászárók cseréje, az épületek utólagos külső szigetelése, a megújuló energiaforrások hasznosítása nagyban hozzájárul az önkormányzat energiafelhasználásának csökkentéséhez, amely az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodás területén jelentős előnyt biztosít a település számára a jövőben. Az elmúlt években az iskolarendszer folyamatos fejlődésének következtében javult a lakosság iskolázottságának színvonala, amely kisebb helyi kibocsátás-terheléssel is járhat, a megfelelő szemléletformálás következtében. A jövőben e képzettségbeli növekedés folytatódó trendjére, illetve ennek eredményeire lehet építeni a klímaváltozás elleni védelem és az arra való felkészülés kapcsán. Azonban figyelembe véve a gyermekek számának csökkenését a szemléletformálás, oktatás területén szükség lehet a kommunikációs stratégiák megváltoztatására és inkább a felnőtteket megcélzó kampányok, akciótervek kidolgozását, megvalósítását szükséges ösztönözni.

Az éghajlatváltozás következtében jelentkező időjárási események gyakoribbá válása miatt az egészségügyi infrastruktúra fokozódó terheltsége várható. Komoly egészségügyi problémát okozhatnak a hőhullámok, a szmog, az allergén növények terjedése, egyes kórokozók gyakoribbá válása, valamint az extrém időjárási jelenségek következtében kialakuló katasztrófa helyzetek. Azonban, minél fejlettebb egy település egészségügyi infrastruktúrája annál jobban képes az éghajlatváltozás kihívásaihoz alkalmazkodni.

A város színvonalas oktatása és pezsgő kulturális élete az éghajlatváltozással kapcsolatos szemléletformálás eszköze lehet. A klímatudatosság és a fenntarthatóság integrálása a lakosság mindennapjaiba a közintézményeken keresztül valósulhat meg. Az önkormányzat a közösségi programok szervezésével társadalmi csoportok széles rétegeit képes elérni így hozzájárulhat a klímatudatosság javításához.

2.5.2. Közszolgáltatások és infrastruktúra helyzete^{33,34}

A növekvő népesség hatására a település közműellátását folyamatosan fejlesztették, mára a lakosság infrastruktúrális ellátottsága teljesnek mondható. A város a jól közművesített települések közé tartozik, mert a vízellátás, a villamosenergia-ellátás, a földgázellátás és a vezetékes, illetve a vezeték nélküli elektronikus hírközlés hálózat biztosított.

Víziközművek

A vízvezeték kiépítettség teljes, mindössze a lakosság 7,3 %-a [1] nem rendelkezik a telkére bekötött vezetékes ivóvíz ellátással, e személyek vízigényüket részben a portákon található kutakból, részben a közfolyókból szerzik. Azonban a vezetékes ivóvízzel ellátott ingatlanok többsége is rendelkezik házi kutakkal, amelyet elsősorban locsolási célra hasznosítanak. Ugyanakkor a legtöbb esetben a vizet a talajvíz első vízadó rétegéből nyerik, amely az illegális szennyvízelvezetés, mezőgazdasági szennyezés következtében már nem tekinthető megfelelő minőségű víznek. A fertőzött vizű kutak felszámolása nem lehetséges, mert a házi kutak számáról nyilvántartás még nem készült. A településen az egy főre eső napi vízfogyasztás éves átlagban a 2012-es adatok szerint 106 l/fő volt [1]. Azonban az egyre kényelmesebb életvitelből adódóan a vízfogyasztás növekedése várható. Ugyanakkor az éghajlatváltozás is jelentős hatással lesz vizeinkre, amely zavart okozhat a települések vízellátásában is, ezért már most szükséges lenne a víztakarékos vízhasználatok támogatása, terjesztése.

A felszíni csapadékvíz-elvezetést tekintve a településre a nyílt árkos vízelvezetés jellemző. A csapadékvíz legnagyobb része elszikkad, a fennmaradó vizet a Gyáli 1. főcsatorna vezeti el. Azonban ahol az árkok kiépítése hiányzik, illetve karbantartásuk nem általános és rendszeres „*az utcákban a nagyobb záporok után a vízállásos területek kialakulásának veszélye fennáll*” [1]. A csapadékvíz elvezetés problémáját tovább fokozhatják az éghajlatváltozás hatására kialakuló egyre gyakoribb heves esőzések. A zivatarokat kísérő özvényszerű esőzést, illetve a megnövekedett nagy mennyiségű téli csapadék hirtelen felolvadását a nem megfelelően kiépített, karbantartott vízelvezető rendszerek, csatornák nem tudják elvezetni. Az árkokból, csatornákból kilépő víz elönti a település utcáit, ingatlanjait és zavart okozhat az infrastruktúrában.

A közcsonnás szennyvízelvezetés maximális, azonban a rákötések száma elmarad a várttól. A hálózatra nem csatlakozó ingatlanoknál saját egyedi házi szennyvízgyűjtő medencék gyűjtik a szennyvizet, amelyek szikkasztóként működnek. Sajnálatos módon létrehozva ezzel a település egyik fő szennyező forrását, mivel átlagosan naponta 550-600 m³ [1] szennyvizet szikkasztanak a talajba. Ezért fontos a vízbázisok védelme érdekében a környezetvédelmi előírásokat fokozottan betartani és ellenőrizni, mert a hőmérséklet emelkedése által bekövetkezett lakossági fogyasztói és öntözési igényt szennyezett vízforrásokkal nem lehetséges.

³³ A fejezet Vecsés Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2020 I. kötetének I.10 fejezetének, valamint a II. kötet II.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

³⁴ A fejezet Vecsés Város Környezetvédelmi Programjának 2002-2008, valamint a következő 2009-2014 időszak szülő Környezetvédelmi Programjának szövegére támaszkodik.

Energiaközművek

A település energiaellátására a villamos energia és a földgáz áll rendelkezésre. Ez a két vezetékes energiahordozó a város „gazdaságos, takarékos, korszerű, környezetbarát energiaellátását teszi lehetővé” [1]. Vecsés a szénhidrogén iparág kiemelt csomópontja, területén földgáz és kőolaj szállító vezetékek haladnak át.

A lakásállomány 95,1 %-a [1] rendelkezik villamosenergia-ellátással. 2012-ben az egy lakásra jutó havi átlagos villamosenergia-fogyasztás 274 kWh [1] volt. A földgázt fűtésre, főzésre és meleg víz előállításra használják.

Ugyanakkor a jövőben az energiaigények módosulása várható. Nyáron a magasabb hőmérséklet hatására feltételezhetően megnő az igény a klímaberendezések alkalmazására, télen pedig a hirtelen jött fagyos napok a fűtési szezonot tolhatják ki.

A megújuló energiahordozók hasznosítása a településen nem jellemző. Elenyésző a napenergia hasznosítását célzó napkollektor, napelem alkalmazása, habár a napsütéses órák számából kiindulva, évi 1900-2000 a napos órák száma [1], indokolt lehetne. A település a megújuló energiahordozók arányának növelésével csökkentheti a levegőbe jutó CO₂ mennyiségét, megakadályozva így a téli vagy nyári szmog kialakulását. Valamint a közintézmények fűtésére, hűtésére, meleg víz ellátására hasznosított napenergia hosszabb távon költségtakarékosabb.

Kommunikáció

A település vezetékes hírközlési rendszere fejlett. A lakosság számára a távközlés, a szélessávú internet, a kábel tv szolgáltatás elérhető. A vezetékes hálózat föld feletti elhelyezkedésű, azaz a település legnagyobb részén külön oszlopokra szerelve épült ki. A vezeték nélküli szolgáltatások terjedésével a bekötések számának növekedése nem várható. Azonban az éghajlatváltozás következtében gyakoribbá váló szélsőséges időjárási helyzetek következtében a szolgáltatások instabillá válhatnak. A viharok, a téli fagy, az ónos eső hatására a légvezetékek, tartóoszlopok sérülhetnek. Ugyanakkor a klímaváltozással kapcsolatos kommunikáció közvetítésére a tömegkommunikáció csatornái hatékonyak. Segítségével minden társadalmi csoportot meg lehet célozni. A kommunikációs eszközök szerepe a tájékoztatásban, a szemléletformálásban megalapozott.

2.5.3. Közlekedés^{35,36}

Közlekedésföldrajzi szempontból Vecsés elválaszthatatlan a budapesti várostérség centrális pozíciójától és nemzetközi szerepkörétől. A budapesti agglomeráció részeként a közlekedési infrastruktúra fejlett, azonban „*minősége helyenként nem kielégítő*” [1]. A közlekedésszerkezet sugaras és főváros irányú, több országos főúthálózati kapcsolattal rendelkezik, ám a határoló kapcsolatok hiányosak. Az M0 autópálya és 4. sz. főút áthaladva a település külterületén jelentős országos és nemzetközi forgalmat bonyolít le. A 4. sz. főút elkerülő szakaszának megépítése óta a belterületet érintő utak forgalma csökkent, ugyanakkor a várost kettészelő 400. sz. főút térségi jelentőségi főútnak számít.

³⁵ A fejezet Vecsés Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2020 I. kötetének I.9 fejezetének, valamint a II. kötet II.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

³⁶ A fejezet Vecsés Város Középtávú Gazdaságfejlesztési Stratégiája (2014-2020) II.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

Vecsés tömegközlekedésében az autóbusz-közlekedés és a vasútközlekedés játszik fontos szerepet. A főváros irányába a közösségi közlekedés jelentős, mert a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér utasforgalmát is továbbbítják a Budapest külterületeihez tartozó főbb csomópontokhoz. A település vasútvonalai országos és nemzetközi jelentőségűek és a 100a vasúti vonal a legnagyobb forgalmat bonyolító elővárosi kötöttpályás közlekedési vonalak közé tartozik. *„Infrastruktúrája kiemelten terhelt, kihasználtsága kapacitáshatáron mozog”*[1]. A vonalak közötti integráció nem teljes, további fejlesztések szükségesek, valamint az ehhez köthető kiegészítő szolgáltatások bővítése.

„A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér területének 30%-a Vecsés közigazgatási külterületén helyezkedik el”[1]. Ezáltal a repülőteret megközelítő forgalom erőteljesen érinti a települést. Ugyanakkor a városban kiemelkedő mértékű a főváros irányába történő napi ingázás. Legtöbbször ezt gépkocsival teszik meg, *„napi 100 utazásból a főváros határát 65-en autóval lépik át”*[1], növelve ezzel az üvegházhatású gázok kibocsátását.

Megállapítható tehát, hogy a településen a közlekedés erőteljes és közlekedésből eredő légszennyezés a város egyik legjelentősebb szennyező forrása. A várható éghajlatváltozás következtében azonban a levegő szennyezettsége még tovább erősödhet, fokozva ezzel a nyári és téli szmog kialakulását. A utak minősége és kapacitásbeli korlátai érzékenyek. A felmelegedés hatására azonban tovább károsodhatnak az útburkolatok és aszfaltolvadás, valamint a vasútvonal síneinek deformálódása következhet be. Ugyanakkor télen az utak felfagyása kátyúsodást eredményez. A hóhullámok pedig a közösségi közlekedés résztvevőire jelentenek nagy terhet. A közlekedési infrastruktúra zavartalan működését veszélyeztetheti továbbá a viharok és áradások gyakoriságának növekedése.

A város kerékpáros közlekedési rendszere nincs kiépítve. A kerékpárral való közlekedésre csak a 4. sz. főút kijelölt kerékpársávján, illetve a Market Centrál melletti szakaszon megépült kerékpárúton van lehetőség. Ugyanakkor a gyalogos forgalom is korlátozott a városban, két fő akadály a vasútvonal és a 4. sz. főút átkelőhelyeinek hiánya. A kibocsátás csökkentés érdekében azonban már most fontos lenne a nem motorizált közlekedés feltételeinek fejlesztése.

2.5.4 Mezőgazdaság^{37,38,39}

A korábbi mezőgazdasági dominanciájú település mára átalakult, homokos, agyagos talajait a városiasodás következtében kivonták a mezőgazdasági művelésből. *„A vecsési káposzta ma is fogalom országszerte, azonban a káposztatermelés ma már nem annyira meghatározó”*[1] a település életében, kevés a káposztatermelésre alkalmas terület. *„A mezőgazdasági művelés, gyümölcsstermesztés és a kertészeti kultúrák szinte teljesen visszaszorulóban vannak”*[1]. *„A területeket felszámolták, helyettük logisztikai és kereskedelmi gazdasági területek, bevásárlóközpontok, ferihegyi cargo-hoz köthető vállalkozások alakultak,”*[1] de a fővárosból kiköltöző népesség lakóterületi fejlesztései is vontak el területeket. Jelentős megmaradt mezőgazdasági területek találhatóak még a településtől délre és keletre, ahol főleg kukoricát,

³⁷ A fejezet Vecsés Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2020 I. kötetének I.4, I.7, I.11 fejezeteinek, valamint a II. kötet II.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

³⁸ A fejezet Vecsés Város Környezetvédelmi Programjának 2002-2008, valamint a következő 2009-2014 időszak szülő Környezetvédelmi Programjának szövegére támaszkodik.

³⁹ A fejezet Vecsés Város Középtávú Gazdaságfejlesztési Stratégiája (2014-2020) II.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

napraforgót, búzát termesztenek. A város három kimagasló gyümölcsösében, ugyanakkor magvas gyümölcsök termesztése folyik. Mezőgazdasági tevékenység zajlik a beépítésre nem szánt területek nagy részén is. „Vecsésen tehát az összes termőföld területe 18 146 258 m², amelyből 11 813 971 m² az átlagosnál jobb minőségű”[1].

„Mindazonáltal jelentős azoknak a területeknek az aránya, amelyek művelésre kevésbé alkalmasak, mivel vagy nagy a belvízveszély, vagy pedig túlságosan kavicsos, terméketlen területek”[1]. Ezek a parlagon hagyott területek tovább növelik a mezőgazdasági porszennyezést. Ugyanakkor az intenzív mezőgazdálkodás hatására egyes területeken nagyobb koncentrációban található a talajba nitrát, amely a talajvízbe is bemosódott, lehetetlenné téve ezzel a víz hasznosítását öntözésre. Valamint a mezőgazdasági területeken megjelent illegális állattartó telepek vagy bizonytalan tevékenységet végző telephelyek szintén veszélyt jelentenek.

„A mezőgazdaság a klímaváltozásnak leginkább kiszolgáltatott ágazat”[1]. A felmelegedés és a szárazosodás folyamán kialakuló aszály, termés kiesést eredményez. A károk öntözéssel mérsékelhetők, azonban ennek elemi feltétele a jó minőségű víz. Mezőgazdasági öntözésre a szennyezett, elnitrásodott víz alkalmatlan. A felhagyott területeken a szállópor koncentrációjának növekedése a levegőminőség romlásához vezet, amely egészségügyi kockázatokkal jár.

2.5.5. Ipar, logisztika^{40,41}

A város ipari szerkezetét tekintve a legerősebb, a szolgáltatásokra épülő iparágak szerepe. 2010-ben az összes működő vállalkozásból 72,5% [1] működött a szolgáltató iparban. „A működő vállalkozások száma alapján, Vecsésen az elsődleges húzóágazat a „kereskedelem és gépjárműjavítás” ágazata”[1]. A szolgáltatásokon túlmenően jelentős ágazatok továbbá a mezőgazdaság, a feldolgozóipar és az építőipar. Azonban a város márkáját adó östermelői savanyítás háttérbe szorult, helyét felváltotta az ipari savanyítás.

Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy nagyon széles az olló⁴² a regisztrált és a nem működő vállalkozások között. „A vállalkozásoknak több mint fele valójában nem működik, azaz adót sem fizet”[1]. A településen a legtöbb regisztrált vállalkozás mikrovállalkozás, összesen 89%-uk, a maradék 11% [1] kis- és középvállalkozások. Azonban a helyi KKV-k számának növekedésének egyik gátja a telephelyhiány, ugyanis a már kinőtt, illetve tevékenységi körükkel össze nem egyeztethető lakóövezeti telephelyeiről, anyagi támogatás hiányában nem tudnak kiköltözni az ipari parkokba.

A legtöbb helyi adó a logisztikai szolgáltatásokból származik. A város elhelyezkedését kihasználva alapjául szolgál a fővárosi, a regionális, a nemzetközi légi szállítmányozási és a szolgáltató logisztikának. Részt vesz a főváros áru- és munkaerő ellátásában, a hazai, regionális, külföldi fuvarozási, szállítmányozási rendszerében, valamint a nemzetközi légi ellátási láncban.

A klímaváltozás következtében azonban a településnek a fenntartható és erőforrás-kímélő ipari termelést kell ösztönöznie és törekednie kell a beépítettség növekedésének megakadályozására, vagy ellensúlyozására.

⁴⁰ A fejezet Vecses Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2020 I. kötetének I.7 fejezetének, valamint a II. kötet II.2. fejezetének szövegére támaszkodik.

⁴¹ A fejezet Vecses Város Középtávú Gazdaságfejlesztési Stratégiája (2014-2020) II.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

⁴² Az olló annál szélesebb, minél kisebb a működő vállalkozások aránya a regisztrált vállalkozásokhoz képest.

2.5.6. Turizmus⁴³

Vecsés területén nincs műemlékek, műemlék együttesek, így természetesen műemléki környezet sem található. Hasonló a helyzet a világörökségi, a világörökségi várományos területekkel, vagy a nemzeti emlékhelyekkel is, mert ilyenek sincsenek. Azonban a területen kiemelkedő számú, 108 darab [1], régészeti lelőhelyet tartanak nyilván. A város mégsem erről híres, hanem a messze földön ízes savanyúságairól, káposztájáról. A vecsési savanyú káposzta 2012-ben kapta meg a Hagyományos-Ízek-Régiók védjegyét.

A városban a turisztikai és idegenforgalmi vállalkozások aránya csekély, azonban meg kell jegyezni, hogy a vendégéjszakák száma 2009-2011 között 136%-kal [1] nőtt a Monori kistérségben. Ez felhívja a figyelmet a települési szintű idegenforgalmi marketing fejlesztésének lehetőségére. A klímaváltozás hatásai a turizmust is érintik, mert a kedvező vagy éppen ellenkezőleg alakuló klimatikus viszonyok behatárolják a fejlesztési kívánt turisztikai tevékenység körét.

⁴³ A fejezet Vecsés Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2020 I. kötetének I.6, I.7 fejezeteinek, valamint a II. kötet II.2 fejezetének szövegére támaszkodik.

3. KLÍMAKÖZPONTÚ TEMATIKUS SWOT ÉRTÉKELÉS

3.1. Természeti, táji és épített környezet, környezet- és katasztrófa védelem

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> A település szerkezet kertvárosias jellegű Barnamezős leromlott állapotú területek száma csekély 	<ul style="list-style-type: none"> Alacsony erdőszültségi arány Illegális szemétkerakás általi fertőzés veszély Csekély a városi zöldfelületek aránya Felszíni vízfolyások és tavak száma csekély Védett természeti területek csekély száma A belvíz elvezető árkok felszámolása
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> Csereerdő program megvalósítása a klímavédelmi szempontból preferált területeken A közintézmények komplex energetikai felújítása Vízvisszatartó vízgazdálkodási rendszer kiépítése A helyi éghajlatvédelmi tevékenységek megalapozását szolgáló környezeti információ szolgáltatás fejlesztése Térinformatikai alapú városüzemeltetési rendszer létrehozása 	<ul style="list-style-type: none"> Fejlesztési igények konfliktust okoznak az erdőterületek megőrzésében Erdőtűzveszélyes napok számának növekedése Művelésből kivont területek növekedése, beépítettség növekedése A beépítettség növekedés által a hősziget-hatás növekedése Heves zivatarok, viharokat kísérő nagy mennyiségű csapadék elvezetéséből adódó települési elöntések számának növekedése A belvízi elöntések tartóssága és száma növekszik A viharok, erős széllesek, nagy mennyiségű csapadék, jégeső közvetlen fizikai veszélyforrást jelenthet az épületállományra nézve

3.2. Társadalom és emberi egészség

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> Az önkormányzat elkötelezett a klímavédelem mellett, tagja a Klímabarát Települések Szövetségének A tüzelő berendezésekben a nem tüzelő anyagok használatát önkormányzati rendelet tiltja 	<ul style="list-style-type: none"> Parlagon hagyott területeken elszaporodó allergén növények miatt nő a pollenterhelés Gyermekek számának csökkenése
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> Lakosság szervezet informálása Parkosítás Egészségvédelmi akciók szervezése (pl. ivóvízostás, párapapu, klimatizált helységek biztosítása) Az időskorúak nappali ellátásának megerősítése 	<ul style="list-style-type: none"> Talajvíz szennyezettség közegészségügyi kockázatot jelent a zöldségkertek öntözése miatt Illegális szemétkerakásból származó fertőzések terjedésének növekedése A hóhullánapok számának növekedése miatt az egészségügyi kockázat fokozódik Hóhullám miatti áram és vízigény drasztikus emelkedése Agglomerációba való migráció fokozódása a kertvárosi övezetek miatt Előregedő társadalom Háztartási szilárd tüzelés széles körű elterjedése – légszennyezés, ÜHG kibocsátás növekedés

	<ul style="list-style-type: none"> • A tartós meleg hatására a lakókörnyezetben élő haszonállatok kórokozói gyorsabban terjedhetnek, veszélyt jelentve ezzel az emberi egészségre
--	--

3.3. Gazdaság

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzati fejlesztés politikai pályázati tevékenység eredményes • Kiegyensúlyozott önkormányzati gazdálkodás • Összetett gazdasági szerkezet 	<ul style="list-style-type: none"> • Országos összehasonlításban magas a mezőgazdaság aszályal szembeni sérülékenysége • A helyi KKV-k alacsony pályázati aktivitása • Az önkormányzat költségvetésében nincsen elkülönített klímavédelmi alap • Egységes vecsési termékmarketing hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • Klímavédelmi célú támogatási források bővülése • Együttműködés kialakítása a helyi nagyvállalatokkal a klímavédelmi célú helyi CSR tevékenységek erősítésére • Hagyományos mezőgazdasági termelési formákra építkező helyi gazdaságfejlesztést támogató marketing és közösségfejlesztés • Forrás biztosítási települési klímavédelmi referens foglalkoztatására 	<ul style="list-style-type: none"> • Aszályhajlam fokozódása • A talaj mezőgazdasági szennyezettsége miatt a talajvíz öntözésre alkalmatlan • Helyi gazdaság háttérbe szorulása a logisztikai, nagykereskedelmi, kiskereskedelmi erőfölény miatt

3.4. Közszolgáltatások

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Komposztálás támogatása • Szelektív hulladékgazdálkodás bevezetése • A város a jól közművesített, a vízellátás, a villamosenergia-ellátás, a földgázellátás és a vezetékes, illetve a vezeték nélküli elektronikus hírközlési hálózat biztosított 	<ul style="list-style-type: none"> • Alacsony a szennyvízhálózatra kötött lakások aránya • Szikkasztók miatt jelentős talaj és talajvíz szennyezés • Bányatavak szennyezettsége hulladék által • Csapadékvíz elvezető csatornák kiépítése, rendszeres karbantartása nem mindenhol megoldott • A lakosság jelentős aránya nem rendelkezik közüzemi ivóvízellátással
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • A megújuló energiaforrások nagyobb arányban való hasznosítása • Tájékoztató programok a szennyvízhálózatra való rákötés népszerűsítésére • Klímaváltozásnak ellenálló közmű-infrastruktúra kialakítása 	<ul style="list-style-type: none"> • A gyakoribb viharok hatására a légvezetékek, tartóoszlopok sérülhetnek • Heves zivatarok, viharokat kísérő nagy mennyiségű csapadék elvezetéséből adódó települési elöntések számának növekedése • Kényelmi szempontok (kerti öntözés, medencetöltés) miatt a vízfogyasztás növekedése várható

3.5. Közlekedés

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Fejlett közösségi közlekedés • A 4. sz. főút elkerülő szakaszának megépítése óta a belterületet érintő átmenő forgalom csökkent • A budapesti agglomeráció részeként a közlekedési infrastruktúra fejlett 	<ul style="list-style-type: none"> • Kerékpáros infrastruktúra fejletlensége • Közúti ingázásból eredő forgalom terhelés és kibocsátás • A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér közelségéből adódó mikroklimatikus hatások és levegőszennyezés
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • Fejlett közösségi közlekedés formák tovább fejlesztése (alacsony kibocsátású járművek beszerzése) • Kerékpáros közlekedési infrastruktúra fejlesztése • Kötőpályás szállítási módok előtérbe helyezése • Szemléletformálási kampányok a közösségi közlekedés használatának népszerűsítése érdekében 	<ul style="list-style-type: none"> • A közösségi közlekedés kapacitásának túlterheltsége • A csomópont jellegből adódó további forgalomnövekedés • Szélsőséges időjárási okozta káresemények (alámosás, kátyúsodás, nyomvályúsodás) gyakoribbá válása • Hőhullámok során fokozódik a nyári típusú szmoghelyzetek kialakulásának veszélye a magas közlekedési légszennyezőanyag-kibocsátás eredményeként • Hőhullámok és szélsőséges időjárási események során fokozódó balesetveszély a közúti közlekedésben • Hőhullámok és szélsőséges időjárási események során gyakoribb műszaki meghibásodások és fennakadások a közösségi közlekedésben

4. KLÍMAVÉDELMI PROBLÉMATERKÉP

A tematikus SWOT értékelés alapján a továbbiakban felvázoljuk a város klímavédelmi problématerképét, azaz meghatározzuk azokat a célterületeket, amelyek fejlesztése révén Vecsés városa a fővárosi agglomeráció klímavédelmi mintavárosává válhat.

	Ágazat	Természeti, táji és épített környezet, környezet- és természetvédelem, katasztrófavédelem	Gazdaság	Társadalom, emberi egészség	Közszolgáltatások	Közlekedés
Célterület						
Területhasználat átalakítása		Alacsony erdősültségi arány Fejlesztési igények konfliktust okoznak az erdőterületek megőrzésében Védett természeti területek csekély száma Művelésből kivont területek növekedése, beépítettség növekedése				
Épített környezet, települési infrastruktúra		A viharok, erős szellőkések, nagy mennyiségű csapadék, jégeső közvetlen fizikai veszélyforrást jelenthet az épületállományra nézve A beépítettség növekedés által a hősziget-hatás növekedése Csekély a városi zöldfelületek aránya			A gyakoribb viharok hatására a légvezetékek, tartóoszlopok sérülhetnek	Kerékpáros infrastruktúra fejletlensége Szélsőséges időjárási okozta káresemények (alámosás, kátyúsodás, nyomvályúsodás) gyakoribbá válása
Környezeti infrastruktúra fejlesztése		Illegális szemétkerakás általi fertőzés veszély		Illegális szemétkerakásból származó fertőzések terjedésének növekedése	Alacsony a szennyvízhálózatra kötött lakások aránya, Szikkasztók miatt jelentős talaj és talajvíz szennyezés Bányatavak feltöltése települési hulladék által	

Vecsés város klímavédelmi stratégiai koncepciójának megalapozása – Végső változat

<p>Energia-gazdálkodás</p>			<p>Háztartási szilárd tüzelés széles körű elterjedése – légszennyezés, ÜHG kibocsátás növekedés</p> <p>Hőhullám miatti áram igény drasztikus emelkedése</p>		
<p>Forgalom-szabályozás</p>					<p>Közúti ingázásból eredő forgalom terhelés és kibocsátás</p> <p>A közösségi közlekedés kapacitásának túlterheltsége</p> <p>A csomópont jellegből adódó további forgalomnövekedés</p> <p>Hőhullámok és szélsőséges időjárási események során gyakoribb műszaki meghibásodások és fennakadások a közösségi közlekedésben</p>
<p>Helyi vízgazdálkodás fejlesztése</p>	<p>Felszíni vízfolyások és tavak száma csekély</p> <p>A belvíz elvezető árkok felszámolása</p> <p>Heves zivatarok, viharokat kísérő nagy mennyiségű csapadék elvezetéséből adódó települési elöntések számának növekedése</p> <p>A belvízi elöntések tartóssága és száma növekszik</p>	<p>A talaj mezőgazdasági szennyezettsége miatt a talajvíz öntözésre alkalmatlan</p>	<p>Talajvíz szennyezettség közegészségügyi kockázatot jelent a zöldségkertek öntözése miatt</p> <p>Hőhullám miatti vízigény drasztikus emelkedése</p>	<p>Csapadékvíz elvezető csatornák kiépítése, rendszeres karbantartása nem mindenhol megoldott</p> <p>A lakosság jelentős aránya nem rendelkezik közüzemi ivóvízellátással</p>	

Vecsés város klímavédelmi stratégiai koncepciójának megalapozása – Végső változat

				<p>Kényelmi szempontok (kerti öntözés, medencetöltés) miatt a vízfogyasztás növekedése várható</p> <p>Heves zivatarok, viharokat kísérő nagy mennyiségű csapadék elvezetéséből adódó települési elöntések számának növekedése</p>	
Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás/ agrárium	Erdőtűzveszélyes napok számának növekedése	<p>Országos összehasonlításban magas a mezőgazdaság aszályal szembeni sérülékenysége</p> <p>Aszályhajlam fokozódása</p>	A tartós meleg hatására a lakókörnyezetben élő haszonállatok kórokozói gyorsabban terjedhetnek, veszélyt jelentve ezzel az emberi egészségre		
Helyi gazdaság-fejlesztés		<p>A helyi KKV-k alacsony pályázati aktivitása</p> <p>Az önkormányzat költségvetésében nincsen elkülönített klímavédelmi alap</p> <p>Egységes vecsési termékmarketing hiánya</p> <p>Helyi gazdaság háttérbe szorulása a logisztikai, nagykereskedelmi, kiskereskedelmi erőfölény miatt</p>			

Vecsés város klímavédelmi stratégiai koncepciójának megalapozása – Végző változat

<p>Helyi egészségvédelem</p>			<p>Gyermekek számának csökkenése</p> <p>Elöregedő társadalom</p> <p>Agglomerációba való migráció fokozódása a kertvárosi övezetek miatt</p> <p>A hóhullámnapok számának növekedése miatt az egészségügyi kockázat fokozódik</p> <p>Parlagon hagyott területeken elszaporodó allergén növények miatt nő a pollenterhelés</p>	<p>Hóhullámok során fokozódik a nyári típusú szmoghelyzetek kialakulásának veszélye a magas közlekedési légszennyezőanyag-kibocsátás eredményeként</p> <p>A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér közelségéből adódó mikroklimatikus hatások és levegőszennyezés.</p> <p>Hóhullámok és szélsőséges időjárási események során fokozódó balesetveszély a közúti közlekedésben</p>
-------------------------------------	--	--	---	---

5. VECSÉS VÁROS KLÍMAVÉDELMI JÖVŐKÉPE

A város klímastratégiájának megvalósítását nagyban erősítheti, ha többfázisú jövőkép meghatározására kerül sor. Ez segíthet az intézkedések prioritizálásában, a fejlesztési ciklusokhoz igazodó, ugyanakkor azokon átívelő célkitűzések meghatározásában és teljesítésében.

A több időtávot átfogó jövőképek meghatározása lehetővé teszi, hogy – szükség esetén – a belső, illetve külső tényezők változásaihoz igazodva eredményesen lehessen változtatni a stratégiai elképzeléseken.

A stratégiai koncepció keretében három jövőkép meghatározására teszünk javaslatot. A rövid távú jövőkép az európai uniós fejlesztési időszakhoz igazodva 2020-ig értelmezhető. A középtávú jövőkép a hazai stratégiai szakpolitikai dokumentumokhoz illeszkedve 2030-ig kerül meghatározásra. A hosszú távú jövőkép 2050-ig jelöli ki a városi klímastratégiai irányokat.

Rövid távú klímavédelmi jövőkép – Megújuló és energikus Vecsés

2020-ig Vecsés város eredményesen szerepel a klímavédelmet is támogató uniós és egyéb nemzetközi pályázatokon, elkezdődik a kerékpárút-hálózat fejlesztése, a városi klímavédelmi elképzeléseket önkormányzati klímavédelmi alap támogatja, az önkormányzati közintézmények 25%-a energetikai felújításra kerül, a megújuló energiák a közintézményi energiafogyasztásából legalább 20%-os arányban részesülnek. A helyi önkormányzati és civil klímavédelmi kezdeményezések, akciók száma eléri évente 3-4 alkalmat és a 10%-os lakossági elérést.

Középtávú klímavédelmi jövőkép – Kizöldülő Vecsés

2030-ig a helyi klímavédelmi erőfeszítések információs rendszere kiépül, nő a rehabilitált zöldfelületek és vízfelületek aránya, a közösségi közlekedésben alacsony kibocsátású járművek szolgálják az lakosokat, a kerékpárút-hálózat elkészül, az önkormányzati közintézményi épületek 50%-a komplex energetikai felújításra kerül, a megújuló energiák közintézményi hasznosítása 30% feletti arányt ér el. A logisztikai és iparterületeken az innovatív zöldfelületek kiépítése eléri az összes érintett beépítés 50%-át. Az erdősültség legalább 10% feletti arányt ér el. A mezőgazdaságban ökológiai mintagazdaságok termelik meg a védjeggyel ellátott helyi termékeket. Zöld klímakör működik a városban.

Hosszú távú klímavédelmi jövőkép – Vecsés a fővárosi agglomeráció klímavédelmi mintavárosa

Megvalósul a település adottságait és erőforrásait helyben, a helyi közösség javára hasznosító alacsony kibocsátású helyi gazdasági környezet, amelyben döntő mértékben elektrifikált közlekedési közösségi rendszerek szolgálják ki az igényeket, elektromos autójavító centrumok működnek, a megújuló energiák közintézményi hasznosítása 50% feletti arányt ér el, a város közintézményi épületállományának 80%-a energetikailag felújított, alacsony energiafogyasztású. A városi zöldfelületek aránya 20%-ot ér el. A vecsési helyi termékek klímavédjeggyel rendelkező, magas hozzáadott értékű áruk, amelyek a fővárosban és az agglomerációban keresettek.

6. VECSÉS VÁROS KLÍMAVÉDELMI CÉLRENDSZERE

Tematikus területek	Átfogó célok	Megelőzési célok	Alkalmazkodási célok	Szemléletformálási célok
Területhasználat átalakítása	A helyi mikroklíma védelmét szolgáló bel és külterületi fenntartható víz- és zöldfelület-gazdálkodási rendszer kialakítása	Az erdőterületek nagyságának növelése.	Erdőterületek arányának növelése, rekreációs célú erdőterületek létrehozása.	Helyi lakosság környezettudatosságának fejlődése érdekében szemléletformálás az erdőterületek és védett területek klímavédelmi fontosságáról
		A városi zöldterületek, zöldhálózatok bővítése, a burkolt felületek arányának csökkentése.	Fejlesztési igények és az erdőterületek növelésének igényei közti konfliktus feloldása érdekében a Csereerdő program megvalósítása, erdőtelepítésre kijelölt terület lehatárolása.	
			Védett természeti területek jó állapotának megőrzése, helyi természeti értékkataszter létrehozása.	
			Az ipari és lakóterületek kijelölése során a hősziget-hatás csökkentése érdekében zöldterületi rendszer kialakítása, zöldtetők alkalmazásának elterjesztése.	

Tematikus területek	Átfogó célok	Megelőzési célok	Alkalmazkodási célok	Szemléletformálási célok
Épített környezet, települési infrastruktúra, önkormányzati igazgatás	A városi klímavédelmi fejlesztéseket támogató önkormányzati intézményi, informatikai és támogatáspolitikai rendszer felállítása	Komplex közintézményi épületenergetikai programok megvalósítása, megújuló energiák hasznosításával együtt	Az épületállomány, valamint a települési infrastruktúra elemeinek szélsőséges időjárási eseményekkel szembeni ellenállóképességének javítása.	Szélsőséges időjárási eseményekből adódó káreseményekkel kapcsolatos alkalmazkodási lehetőségekre vonatkozó kampány indítása.
		A kerékpáros infrastruktúra bővítése.	Ivóvízellátó rendszer felkészítése a hóhullámok és aszályos időszakok során fellépő többlet vízigény kielégítésére.	Környezetkímélő és klímabarát háztartási praktikák megismertetése a helyi lakossággal, pl. tájékoztató táblák elhelyezésével.
			A települési infrastruktúra elemeinek felújítása a szélsőséges időjárási okozta káresemények megelőzésének fokozott figyelembevételével.	
			Térinformatikai alapú városüzemeltetési rendszer létrehozása, helyi alkalmazkodási kataszterrel.	
Környezeti infrastruktúra fejlesztése	Környezeti infrastruktúrák klímavédelmi szempontokat figyelembe vevő fejlesztése	Az illegális szemétkerakás problémájának kezelése a külterületek fokozottabb ellenőrzésével.	A közműrendszer, különösen a szennyvíz és ivóvíz hálózat éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenállóképességének javítása.	Illegális szemétkerakás fokozódó fertőzésveszélyességére vonatkozó információs kampányok a helyi lakosság részére.
		A központi szennyvízhálózatra kötött lakások számának növelése.	Szennyvízhálózatra kötött lakások arányának növelése, illegális és nem megfelelően kiépített szikkasztók felmérése.	Önkéntes helyi települési hulladékgyűjtési akciók szervezése.
				Tájékoztató közösségi programok a szennyvízhálózatra való rákötés népszerűsítésére

Tematikus területek	Átfogó célok	Megelőzési célok	Alkalmazkodási célok	Szemléletformálási célok
Energiagazdálkodás	Fenntartható városi energiagazdálkodási rendszerek kialakítása, megújuló energiák hasznosításának elősegítése	Háztartási egyedi szilárd tüzelés széles körű elterjedésének mérséklése az egyes hulladékfajták hasznosításának ösztönzésével.	A megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos mintaprojektek kialakítása.	Energia- és klímatudatos fogyasztási igények, szokások megismertetésére kampányok szervezése a helyi lakosságnak.
		Az energetikai infrastruktúra kapacitásának feltérképezése a szolgáltatóval együttműködve a hőhullámok miatti áramigény emelkedése végett.	A település jelenlegi és várható áram igényének, és a helyi áramellátó rendszer kapacitásainak felmérése figyelembe véve a hőhullám időszakok okozta várható energiaigény növekedést.	Háztartási energia-megtakarítási kiadványok készítése, kampányok megvalósítása.
		Komplex intézményi és lakossági energiagazdálkodás programok támogatása, megújuló energiák hasznosításával együtt		A megújuló energiaforrások nagyobb arányú hasznosítására vonatkozó figyelemfelkeltő kampányok, szervezése.
Forgalomszabályozás	Fenntartható, alacsony kibocsátású közlekedési módok és forgalomtechnikai megoldások elterjesztése	Közúti ingázásból eredő forgalom terhelés és kibocsátás csökkentés ösztönzése, a közösségi közlekedés vonzóbbá tételével, illetve a járművek jobb kapacitás kihasználását segítő helyi innovatív megoldásokkal.	Együttműködés kialakítása a közösségi közlekedést szervező cégekkel a szélsőséges időjárási események okozta forgalmi zavarok megelőzése és kezelése érdekében.	Szemléletformálási kampányok a közösségi közlekedés használatának népszerűsítése érdekében.
		A közösségi közlekedés kapacitás bővítésének elősegítése a szolgáltatóval együttműködve.		Telekocsi rendszer megismerttetése és vonzóvá tétele a helyi lakosság számára.
		A csomópont jellegből adódó további forgalomműködés enyhítése, forgalomtechnikai eszközökkel.		Kerékpáros-barát település kialakítására vonatkozó szemléletformálási akció szervezése.
		A kötöttpályás szállítási módok, különösen a vasúti szállítás előtérbe helyezése a tranzit útvonalak esetében.		Alternatív közlekedési módok megismerttetése a lakossággal pl. a nem motorizált közlekedés előnyeit bemutató figyelemfelkeltő kampány.
		Alternatív, környezetbarát közlekedési módok használatának ösztönzése, közúti elektrifikáció.		

Tematikus területek	Átfogó célok	Megelőzési célok	Alkalmazkodási célok	Szemléletformálási célok
Helyi vízgazdálkodás fejlesztése	Komplex vízvisszatartási, élővíz-rehabilitációs és vízminőségvédelmi fejlesztések és programok előtérbe helyezése	Csökkentett fosszilis energiafelhasználású öntözési és vízelvezetési rendszerek kiépítése	Csapadékvíz-elvezető rendszer fejlesztése a hirtelen lezúduló nagy mennyiségű csapadék okozta elöntések megelőzése érdekében.	Kampányok, rendezvények szervezése a klímatudatos víztakarékosság és vízfogyasztás érdekében.
			A belvízvédelmi rendszer fejlesztése a vízmegtartás, öntözés szempontjainak figyelembe vételével.	Tájékoztató programok a szennyvízhálózatra való rákötés népszerűsítésére a felnőtt lakosság körében.
			A fenntarthatóság szempontjait szem előtt tartó bel- és külterületi vízvisszatartó vízgazdálkodás kialakítása.	
Agrárium fejlesztése	A helyi mezőgazdasági termékek piacának megteremtés, a hagyományokra épülő, korszerű energiahatékony és versenyképes mezőgazdasági termelés, a feldolgozás és fogyasztás összehangolása és a klímaváltozás negatív agrárgazdasági hatásaira való felkészülés figyelembe vételével.	Rövid termelési lánc –helyi termelés-helyi feldolgozás-helyi fogyasztás- ösztönzése.	Erdőművelés során az erdőtüzekkel szembeni hatékony megelőzés és védekezés lehetőségeinek biztosítása.	Hagyományos mezőgazdasági termelési formákra építő helyi gazdaságfejlesztést támogató marketing és közösségfejlesztés megvalósítása.
			A helyi mezőgazdaság felkészítése az aszályos időszakok kezelésére, öntözési lehetőségek azonosítása, létrehozása.	Együttműködés kialakítása a helyi nagyvállalatokkal a klímavédelmi célú helyi CSR tevékenységek erősítésére.
			Együttműködés kialakítása az állategészségügyi szereplőkkel az esetlegesen megjelenő fertőzések hatékony kezelése érdekében.	A megfelelő mezőgazdasági vízhasználatra vonatkozó szemléletformálási program szervezése
			Helyi adottságokra alapozott mezőgazdasági termelés, kertgazdálkodás támogatása, a helyi termények értékesítésének elősegítése.	

Tematikus területek	Átfogó célok	Megelőzési célok	Alkalmazkodási célok	Szemléletformálási célok
Helyi gazdaság-fejlesztés	A helyi gazdaságot, termékmarketinget, alacsony kibocsátású termelő, feldolgozó technológiákat támogató önkormányzati támogatási és önerő alap létrehozása és a helyi gazdasági érdekek előtérbe helyezése.	Alacsony kibocsátású termelő technológiák támogatása, ösztönzése	Klímavédelmi célú pályázati lehetőségek monitorozása és megismertetése a helyi KKV-kal, gazdasági szereplőkkel.	Egységes vecsési helyi termékmarketing kidolgozása és megvalósítása pl. terményünnepek megtartása.
			Helyi gazdaság erősítése közgazdasági, jogi intézményi ösztönzőkkel.	Együttműködés kialakítása a helyi nagyvállalatokkal a klímavédelmi célú helyi CSR tevékenységek erősítésére.
Helyi egészségvédelem	A lakossági egészségmegőrző intézmény és ellátórendszer és preventív beavatkozási rendszer kialakítása és működtetése a kor- és klímaspecifikus várható hatások figyelembevételével.	Helyi egészségvédelmi szűrőprogramok meghirdetése és megszervezése időskorúak és gyermekek részére.	Időskorúak nappali ellátásának fejlesztése az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásainak, így a hóhullámok hatásainak mérséklése érdekében.	Egészségvédelmi akciók, kampányok szervezése (pl. ivóvízosztás, párapapu, klimatizált helységek biztosítása és ezek kihirdetése).
			Hőségriadó terv kidolgozása a hóhullámok kezelésére, a tartós hőség hatásait enyhítő berendezések telepítése kül- és beltéren egyaránt.	Az időskorúak kiemelt egészségvédelmi tájékoztatása és nappali ellátásuk megerősítése.
			A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér közelségéből adódó mikroklimatikus és levegőszennyezési hatások feltárása.	Az éghajlatváltozási témák teljes körű integrálása a társadalmi párbeszéd mechanizmusába és a helyi médiába. Megelőzési és alkalmazkodási hatások és lehetőségek rendszeres kommunikációja.
			Intézkedési terv kidolgozása a szmoghelyzetek kezelésére, a levegőminőség monitorozása.	A szemléletformálás és gyakorlati cselekvésre, alkalmazkodásra való nevelés i programok indítása az oktatási intézményekben.
			Allergén növények elterjedésének monitorozása.	

7. JAVASLAT A VECSÉSI KLÍMAPROGRAM LEHETSÉGES ESZKÖZEIRE, FORRÁSIRA, ÉS A KLÍMAVÉDELMI CSELEKVÉSI TERV KIDOLGOZÁSÁNAK FELTÉTELRENDSZERÉRE

7.1. A helyi klímastratégiák és programok megalkotásához szükséges pénzügyi és egyéb ösztönzők áttekintése

A vecsési helyi klímastratégia koncepciójának keretében bemutatásra kerülnek azok az eszközök, amelyek a város számára lehetőséget nyújtanak a klímapolitikai program és cselekvési terv kidolgozásához, az intézkedések beárazásához, és végrehajtásának finanszírozásához.

Minden szakpolitikai program annyit ér, amennyi abból megvalósul. Bár vannak olyan intézkedéstípusok, amelyeknek végrehajtásához nincs szükség elkülönített forrásokra, de ezek döntő mértékben csupán a nem beruházási típusú akciók, a szemléletformáláshoz kapcsolódó egyes projektfázisok. Érdemi eredményekhez – az érdekeltek akaratán és eltökéltségén kívül – szükség van forrásokra, összehangolt, tervezett forrásszerzési mechanizmusok alkalmazására is.

Az önkormányzatoknak lehetőségük van saját bevételeket teremteniük, azonban ennek mértéke, formái eltérőek lehetnek az adottságok függvényében, és különösen fontos, hogy az önkormányzat ne úgy teremtsen a helyi klímavédelmi feladatok ellátására forrást, hogy azzal a lakosságot, vagy a vállalkozókat többletterhelésre szorítja. Az önkéntesség hangsúlyozása, főként a tervezési ciklus elején, alapvető az érdekeltek megnyerése szempontjából.

Önkormányzati ösztönzők

A helyi klímastratégiák és programok kialakítását és a bennük foglalt intézkedések végrehajtását a következő módokon segítheti elő egy település önkormányzata:

- helyi környezetvédelmi alap, vagy klímaalap felállítása önkormányzati rendelettel (átadott önkormányzati bevételek, helyi adók, adományok),
- döntés a helyi tervezés keretfeltételeiről, a megfelelő helyi jogszabályok meghozatalával (intézményrendszeri, kapacitásbiztosítási feladatok),
- pályázati források felkutatása bevonása (pályázatfigyelés, együttműködésben a helyi civil társadalom szereplőivel és szakértőivel, önkormányzati cégekkel, szakmai vállalkozókkal),
- együttműködés kialakítása a Klímabarát Települések Szövetségével (módszertani és egyéb szakértői segítség igénybevétele, jó példák megismerése),
- intézményközi kapcsolatok erősítése a forrásfelhasználás racionalizálása és a tudásmegosztás hatékonyságának növelése érdekében (szakmai háttérintézményekkel, helyi és megyei önkormányzatokkal egyaránt),
- önkormányzati saját bevételek terhére módszertani, szakértői támogatás igénybevétele a klímastratégiák és klímaprogramok kidolgozásához (beszerzés, közbeszerzés útján),
- eszközpark, ingatlanok, rendezvénylehetőségek rendelkezésre bocsátása a helyi klímacélok megvalósítása érdekében.

Állami és nemzetközi ösztönzők

A helyi klímastratégiák kialakítását és végrehajtásához szükséges intézményrendszer kialakítását, valamint a pénzügyi források biztosítását – az állami szakpolitikai irányítás és támogatáspolitikai rendszer keretében – a következő módokon támogathatja, illetve támogatja a kormányzat:

- szakmai, tervezési útmutatók, segédletek kialakítása, publikálása,
- információs fórumok, szakmai rendezvények megtartása,
- módszertani tanácsadás, tervezői kapacitások és szakemberek biztosítása a háttérintézeti bázisra alapozva (Magyar Földtani és Geofizikai Intézet Nemzeti Alkalmazkodási Központ, Országos Meteorológiai Szolgálat stb.),
- a klímapolitikai helyi tervezést támogató jogi és támogatáspolitikai feltételrendszer kialakítása,
- a szakpolitikai, illetve a releváns hazai ágazati, vagy ágazatközi stratégiák megalkotása során a helyi klímastratégiák elkészítésére vonatkozó szakpolitikai felhatalmazás megteremtése,
- elkülönített állami pénzalapokból, célleírányzatokból tervezési és projektfinanszírozási támogatás biztosítása,
- az EU-s társfinanszírozású OP-k keretében (KEHOP), pályázati források biztosítása a helyi klímastratégiai tervezésre és a helyi klímacélok megismertetésére, szemléletformálásra.

7.2. Javaslat a helyi klímavédelmi program keretében a cselekvési terv kidolgozásának feltételrendszerére

A helyi klímastratégiai koncepcióban meghatározott jövőkép, célrendszer jó alapot teremt arra, hogy megfelelő források rendelkezésre állása esetén **elkészíthető legyen Vecsés város klímavédelmi programja**. E dokumentumban konkrétan meg kell határozni azokat az ütemezett klímavédelmi feladatokat és intézkedéseket, amelyek a helyi önkormányzat koordinálásával, a klímacélokból levezethető feladatokat a helyi stratégiák és fejlesztések rendszerébe integrálják.

A legcélszerűbb – a klímavédelmi program részeként – egy **konkrét klímapolitikai elképzeléseket stratégiai keretrendszerbe foglaló helyi klímavédelmi cselekvési terv munkarész elkészítése**, amely egyértelműsíti a klímavédelmi prioritásokat, az egyes feladatokhoz konkrét határidőt, felelőst és forrást rendel.

A helyi klímavédelmi program és cselekvési terv kidolgozására eddig soha nem látott volumenű és a helyi, önkormányzati tervezést jelentősen megsegítő szakpolitikai program indul 2015 végén.

Egy hármas tagolású fejlesztéspolitikai támogatási program fog megvalósulni 2015-2017 között, Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) keretében, amelynek első részeként – egy kiemelt projekt keretében – módszertanfejlesztés és a települési önkormányzatokat klímavédelmi tematika mentén összefogó Klímabarát Települések Szövetsége szakmai kapacitásépítése kap majd főszerepet. A kialakított módszertanokat egyes települések esetében már tesztelni is fogják, a helyi klímastratégiák és programok elkészítésével.

Második körben – de a kiemelt projekt részeként - a hazai megyék és a főváros kapnak lehetőséget klímavédelmi stratégiáik kidolgozására, és a helyi, térségi klímavédelmi összefogás intézményi kereteinek kialakítására.

Harmadik körben nyílnak meg azok a pályázati úton elnyerhető források, amelyek a települések klímastratégiáinak és programjainak széles körű, az első fázisban kidolgozott és letesztelt tervezési módszertanán alapuló elkészítését fogják szolgálni, immár komoly háttérintézeti, módszertani és területi önkormányzati támogatással. E fázis keretében lehetőség lesz a helyi klímavédelmi akciók szervezésére, szemléletformálásra is pályázati forrásokat elnyerni a klímastratégiák és programok tervezéséhez kapcsolódóan.

A kormányzat ezt az előkészített klímavédelmi tervezési koncepciót 2015. májusában a KEHOP 2015. évi fejlesztési keretéről szóló dokumentum⁴⁴ keretében jóváhagyta, ennek következtében egy minden eddigénél szélesebb körű és tematikailag, módszertanilag egységes szakmai szempontok mentén alátámasztott stratégiaalkotási időszak következhet a települések számára. Cél, hogy a rendelkezésre álló források, több mint 1,5 milliárd forintnyi összegből minél több település korszerű klímastratégiája, vagy klímaprogramja készülhessen el.

Javasolt Vecsés város számára, hogy éljen a KEHOP-ban biztosított pályázati lehetőséggel, hiszen a tervek szerint lakosságszám arányos lesz az elnyerhető források nagysága, és városi rangú települések jelentős forráshoz juthatnak a klímastratégiai dokumentumaik elkészítéséhez, valamint a klímapolitikai önkormányzati akcióik megszervezéséhez a helyi szakpolitikai programokban lefektetett célok megismertetéséhez.

Annak érdekében, **hogy Vecsés városa pályázhasson a KEHOP fenti konstrukciójára, javaslatot teszünk jelen stratégiai dokumentum koncepció formájában történő elfogadására, hogy a város ne essen el a pályázati lehetőségtől.**

A Klímabarát Települések Szövetsége tagjaként Vecsés város jó eséllyel pályázhat a klímastratégiai tervezési és szemléletformálási források elnyerésére, amelyek segítségével nagy lépést tehet a koncepcióban megfogalmazott célok konkrét cselekvési programmá alakításában.

Azon települések számára, amelyek nem részesülhetnek a korlátozott Európai Uniói forrásokból, a jövőben is biztosítani kell a lehetőséget, hogy éljenek eme stratégiai tervezési eszköz megalkotásának lehetőségével. Ehhez a jövőben olyan hazai forrásokból finanszírozott program indítása szükséges, amely a költségvetés elkülönített forrásaiból folyamatosan biztosítja az önkormányzatoknak a tervdokumentumok elkészítéséhez szükséges forrást. Egy ilyen átfogó programra azonban minden bizonnyal még hosszú éveket várni kell.

⁴⁴ A **Kormány 1318/2015. (V. 21.) Korm. határozata** a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program 2015. évre szóló éves fejlesztési keretének megállapításáról, valamint a **Kormány 1646/2015. (IX. 10.) Korm. határozata** a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program 2015. évre szóló éves fejlesztési keretének megállapításáról szóló 1318/2015. (V. 21.) Korm. határozat módosításáról

8. JAVASLAT A HELYI KLÍMAPROGRAM MONITOROZÁSÁRA, FELÜLVIZSGÁLATÁRA

A helyi klímastratégia koncepciójának elsődleges feladata, hogy meghatározza a város számára azokat a helyben kitűzhető és eltérő időskálán megvalósítható klímapolitikai célokat, amelyek – illeszkedve a hazai és nemzetközi klímapolitikai törekvésekhez és stratégiai iránymutatásokhoz – biztosíthatják a település alkalmazkodóképességének erősítését, a lakosság és egyéb szereplők klímavédelmi szemléletének erősítését, mindezt úgy, hogy a település kiaknázhassa a „karbonmentes”, vagy „karbonszegény” helyi gazdaságra történő áttérésben rejlő fejlesztési lehetőségeket.

A klímastratégiai koncepció egy olyan helyi fejlesztéspolitikai dokumentum, amelyben a meghatározott célok teljesítése csak akkor nyomonkövethető, ha rendelkezésre áll egy konkrét prioritásokat is tartalmazó intézkedési terv, „beköltségelve”, határidőkkel ellátva, az egyes feladatokhoz felelősöket is rendelve.

A települési klímavédelmi célok és törekvések monitorozása érdekében első lépésként a klímastratégiai koncepció alapján **el kell készíteni Vecsés város klímavédelmi programját**, amelyben a klímavédelmi jövőkép, problématerkép és célrendszer kialakításán túl, meg kell határozni azokat a feladatokat és intézkedéseket, amelyek a helyi önkormányzat koordinálásával, de az egész település és minden érdekelt szereplő összefogásával megvalósíthatók.

Ezekhez a feladatokhoz, forrást, a teljesülésük mérhetőségét biztosító mutatószámokat (indikátorokat), felelősöket, valamint határidőket kell rendelni. A legcélszerűbb – a klímavédelmi program részeként – egy **konkrét klímapolitikai elképzeléseket stratégiai keretrendszerbe foglaló helyi klímavédelmi cselekvési terv munkarész elkészítése**, amely mentén a települési klímavédelmi célok teljesülése rendszeres időközönként az önkormányzat által megvizsgálható, monitorozható, szükség esetén felülvizsgálható.

A települési klímavédelmi célok és konkrét intézkedések monitorozásának és értékelésének legfontosabb feladata, hogy a feltárt tapasztalatok, tanulságok visszacsatolása a stratégiaalkotási, tervezési-programozási folyamatba biztosítsa az önkormányzati döntés-előkészítők és döntéshozók, valamint az érdekelték számára azokat a szakmai információkat, amelyekkel az éghajlatvédelmi és ágazati programok klímavédelmi teljesítménye, azaz eredményessége, hatékonysága, fenntarthatósága és szakpolitikai megfelelése javítható.

A **helyi klímavédelmi stratégiai monitoring és értékelő rendszer** kialakítására vonatkozóan a következő szakpolitikai lépések végrehajtása és összehangolása szükséges:

- meg kell határozni a monitoring rendszer céljait és feladatait,
- a működésének feltételeit biztosító intézményrendszeri és eszközrendszeri kereteket, valamint
- a jelentéskészítési, formai és ütemezési kritériumait.

8.1. A helyi klímavédelmi monitoring és értékelési rendszer céljai és feladatai

- Az önkormányzati klímapolitikai stratégiai célok és intézkedések megvalósulásának és eredményeinek értékeléséhez adatok, információk rendszeres biztosítása,
- A helyi klímavédelmi teljesítmény értékelése rendszerszerűen, ütemezetten és átlátható módon történjen, magukba foglalva a helyi ágazati programok klímapolitikai hatásainak vizsgálatát,
- A monitoring és értékelési rendszer járuljon hozzá az éghajlatvédelem hatékonyabb integrálásához a helyi szakpolitikákba és cselekvési tervekbe, programokba,
- Adjon biztos alapot a helyi éghajlatvédelmi politika céljainak kialakításához, felülvizsgálatához, érvényesítéséhez és segítse elő a klímapolitikai tervdokumentumok végrehajtását, azok eredményességének és hatékonyságának javulását.
- Legyen képes a helyi klímavédelmi tevékenységekkel kapcsolatos átfogó információszolgáltatásra, és a közvélemény tájékoztatására.
- Biztosítson információkat a városi és döntés-előkészítők és döntéshozók számára a helyi fejlesztési programok éghajlatvédelmi hatásairól, összhatásáról,
- Szolgáltasson objektív információt a nem kellően hatékony klímapolitikai beavatkozásokról, akciókról, a klímapolitikai célok elérését hátráltató, vagy gátló belső és külső tényezőkről,
- Segítse elő a helyi, és városkörnyéki, valamint járási eltérő adottságokból fakadó éghajlatvédelmi sérülékenység megismeréséhez és az eltérő beavatkozások tervezéséhez;
- Legyen képes kommunikálni a kormányzati fejlesztéspolitikai és klímavédelmi információs rendszerekkel, különös tekintettel a Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszerre (NATÉR).

8.2. A helyi klímavédelmi monitoring és értékelési rendszer működésének feltételeit biztosító intézményrendszeri és eszközrendszeri keretek meghatározása

A helyi klímapolitikai értékelési rendszer intézményi kialakítása

Célszerű olyan helyi klímavédelmi stratégiai monitoring és értékelő rendszert kialakítani, amely modulárisan illeszthető a településen már meglévő és működtetett monitoring rendszerekhez, vagy ha ilyenek nem állnak rendelkezésre, akkor hozzárendelhető egy szervezeti egység egyéb jelentéstételi feladataihoz.

Biztosítani kell a rendszer illeszkedését a kormányzati szakpolitikai monitoring rendszerekhez, az azokból kinyerhető releváns információk települési tervezésben, projektfejlesztésben történő hasznosíthatósága érdekében.

Meg kell határozni a klímapolitikai értékelési rendszer kialakításának és működtetésének feladat- és ütemtervét.

A helyi klímapolitikai értékelési rendszer finanszírozása

Mindenekelőtt tervezni kell a rendszer működtetéséhez szükséges belső és külső forrásokat.

A szakmai értékelések, módszertanfejlesztés helyi aspektusainak tervezési értékelési rendszerbe illesztése, a hazai tapasztalatok átvétele (kormányzati, háttérintézményi, Klímabarát Települések Szövetsége), a jelentéstételi és egyéb kommunikációs kiadványok költségeit célszerű beépíteni az önkormányzat, vagy valamely önkormányzati gazdálkodási szervezet költségvetésébe.

Célszerű olyan szervezethez, szervezeti egységhez rendelni a feladatokat és forrásokat, amely pályázati források megszerzésében és felhasználásában is jártas, vagy amely képes az elkülönítetten kezelt önkormányzati pénzügyi alapokból (pl. Önkormányzati Klímalap) finanszírozott tevékenységek ellátására.

Figyelemmel kell kísérni a 2014-20-as uniós költségvetési időszakban és egyéb nemzetközi és hazai finanszírozási programok keretében megnyíló pályázati forrásokat, amelyek közül e feladatokra allokálható pályázatok is várhatóak.

A humánerőforrás és szakértői kapacitásfejlesztése

A helyi klímavédelmi monitoring tevékenységek és értékelések megfelelő minőségben történő előállításának alapvető feltétele, hogy az értékelésben résztvevők, az azt készítőket szakmai felkészültsége megfelelő és naprakész legyen. Célszerű az önkormányzatnál, vagy háttérszervénél az értékelésért felelős, vagy azt irányító szakemberek képzése és fejlesztése.

Javasolt a Települési Klímabarát Települések Szövetségénél és a vele stratégiai együttműködésben lévő Magyar Földtani és Geofizikai Intézet Alkalmazkodási Központjánál (MFGI NAK) felgyűlt szakmai tapasztalatok hasznosítása, a szövetség tagönkormányzataival történő tapasztalatcsere intenzifikálása, az MFGI NAK módszertani segítségnyújtásának igénybevétele.

Be kell kapcsolódnia a téma szempontjából releváns hazai és nemzetközi pályázati vérkeringésbe, amely lehetőséget biztosít haladó hazai nemzetközi értékelési módszerek és módszertanok megismerésére és önkormányzati tervezésbe és projektfejlesztésbe, végrehajtásba történő adaptációjára.

8.3. A helyi klímavédelmi monitoring és értékelési rendszer jelentéskészítési, formai és ütemezési kritériumainak fontossága

A helyi önkormányzati stratégiákhoz, programokhoz, cselekvési tervekhez kapcsolódó monitoring és értékelési jelentések egyik sarkalatos pontja, hogy a levont szakmai konklúziók, értékelő megállapítások, a tervezésre és végrehajtásra vonatkozó előírások miként csatolhatók vissza a tervezési, döntéshozatali folyamatba és az értékelési eredmények közül melyek azok, amelyek kommunikálhatók és melyek azok, amelyek csak a szakértők és döntéshozók számára relevánsak és hasznosak.

Az értékelési és monitoring rendszer feladat- és ütemtervében ezért azonosítani szükséges a klímapolitikai értékelési jelentések típusait, az érdekeltek körét, valamint az értékelések időbeli elhatárolását is.

Fontos leszögezni, hogy minden értékelési folyamat és az eredményeként előálló jelentés annyit ér, amennyit abból hasznosítanak. Nem szabad túlzott elvárásokat sem megfogalmazni az értékelési rendszer üzemeltetői felé, mert a felesleges részletezettségű, vagy túl bonyolult rendszerek épp ellenkező hatást válthatnak ki, mint ami az értékelések célja, azaz inkább figyelemelterelő és nem figyelemfelkeltő hatásúak lesznek, és ezáltal érdektelenséget válthatnak ki.

Az értékelő jelentéseknek rövidnek, célorientáltaknak, jól szerkesztettnek, olvasmányosnak, és az adott célközönség számára a releváns információkat kiemelő és a javaslatokat közérthető formában közlő dokumentumoknak kell lenniük.

Célszerű a monitoring rendszer részeként **vezetői monitoring információs modult** készíteni, amely egyfajta gyorsjelentések formájában, bizonyos automatizált eljárások beiktatásával, képes a döntéshozók gyors és szakszerű tájékoztatására.

Az informatikailag támogatott eljárások képesek elektronikus formában is közérthető dokumentumokat készíteni, amelyek gyorsan továbbíthatók, megoszthatók, akár honlapra, önkormányzati portálra is feltölthetők.

Nagyobb értékelési jelentések, és ezek vezetői összefoglalói nyomtatott, papíralapú formában is előállíthatók, amennyiben ezek előterjesztések mellékletét képezik, vagy lakossági közmeghallgatások tartalmi háttéranyagaként van szükség rájuk.

Az értékelési jelentéseket javasolt nyilvánosságra hozni egy, erre a célra kialakított önkormányzati internetes portálon, és klímapolitikai értékelési eredményekről és a jelentések elérhetőségéről folyamatosan tájékoztatni kell a lakosságot, azaz az érdeklődő közvéleményt.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Vecses Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2028 I. kötet Helyzetfeltárás és Helyzetelemzés
- [2] Vecses Város Hosszútávú Településfejlesztési Koncepciója 2014-2028 II. kötet Fejlesztési Javaslatok
- [3] Vecses Város Középtávú Gazdaságfejlesztési Stratégiája (2014-2020)
- [4] Vecses Város Környezetvédelmi Programja 2002-2008
- [5] Vecses Város Környezetvédelmi Programja 2009-2014, Tisztább és Zöldebb Településért
- [6] Vecses Város Hulladékgyűjtési Terve
- [7] Vecses Város Hulladékgyűjtési Terve 2007. évi Felülvizsgálata
- [8] Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025, kitékintéssel 2050-re. Tervezet
- [9] Páldy Anna – Bobvos János [2008]: A 2007. évi magyarországi hóhullámok halálra gyakorolt hatásai. Klíma-21 Füzetek, 52, pp. 3-15.
- [10] Pálvölgyi Tamás – Czira Tamás – Dobozi Eszter – Rideg Adrienn – Schneller Krisztián [2010]: A kistérési szintű éghajlatváltozási sérülékenység-vizsgálat módszere és eredményei. 2010 KLÍMA-21 FÜZETEK 62: pp. 88-102
- [11] MEGÉRTI Kft. [2015]: A helyi klímastratégiák kidolgozásának lehetséges finanszírozási lehetőségeinek feltárása. Tanulmány. pp. 14-15.